

Tartalom

1. Nemzetközi kitekintés.....	2
1.1. Export, import és külkereskedelmi egyenleg.....	3
1.2. Külkereskedelmi termékforgalom.....	5
1.3. Szolgáltatás-külkereskedelem.....	6
2. A magyar külkereskedelem nemzetgazdasági vonatkozásai.....	8
3. A külkereskedelmi termékforgalom.....	9
3.1. A termékkivitel áruszerkezete.....	10
3.2. A termékbehozatal áruszerkezete.....	12
3.3. A külkereskedelmi termékforgalom relációs szerkezete.....	15
3.4. A külkereskedelmi termékforgalom egyenlege.....	17
3.5. Külkereskedelmi termékárak.....	18
3.6. A külkereskedelmi termékforgalom alakulása vállalati jellemzők szerint.....	20
4. Magyarország szolgáltatás-külkereskedelmi forgalma.....	24
4.1. A szolgáltatások külkereskedelme szolgáltatáscsoportok szerint.....	24
4.1.1. Turizmus.....	24
4.1.2. Szállítási szolgáltatások.....	26
4.1.3. Üzleti és kormányzati szolgáltatások.....	27
4.2. A szolgáltatás-külkereskedelem relációs szerkezete.....	27
4.3. A szolgáltatás-külkereskedelem alakulása vállalati jellemzők szerint.....	29
Módszertani információk.....	32
Jelmagyarázat.....	35

Elérhetőségek

1. Nemzetközi kitekintés

Kiadványunk első fejezetében a világban zajló külkereskedelmi folyamatokat elemezzük a 2014-re rendelkezésre álló (előzetes) OECD- és Eurostat-adatok alapján. Elsősorban a világ – ezen belül főként az Európai Unió – jelentős gazdasági erővel bíró, illetve a fejlettségben hozzánk közel álló országainak külpiaci jellemzőit mutatjuk be.

A külkereskedelem szerepe az egyes gazdaságok szempontjából egyre fontosabb, ugyanakkor súlya országonként jelentősen különbözik. Míg Japánban az export és az import GDP-hez viszonyított aránya 2014-ben 16, illetve 19% volt, addig ez az érték Indonéziában 24% mindkét forgalmi irányban. Szintén a kevésbé nyitott, azaz alacsony GDP-arányos export- és importforgalmi értékkel rendelkező országok közé sorolható az Egyesült Államok, Oroszország és Kína. Közepesen nyitott országnak tekinthető Ausztria, amelynek GDP-arányos külkereskedelmi forgalma a kivitelen és a behozatalban egyaránt meghaladta az 50%-ot, de idetartozik még Németország, Lengyelország, illetve Románia is, a mindkét forgalmi irányban 40%-ot megközelítő, illetve meghaladó értékével. Ezen gazdaságoknál sokkal nyitottabb hazánké (91 és 84%) és emellett a régió néhány további országa is: Csehország (84 és 77%), Szlovákia (92 és 88%), Szlovénia (77 és 69%).

2014-ben a világ gazdaságainak jelentős része a válságon túljutva már növekedést tudott elérni. A bővülés azonban a legtöbb országban szerény, több esetben a korábbinál kisebb mértékű volt. Az előzetes adatok alapján Kína gazdasága 2014-ben 7,4%-kal nőtt a 2013-as, 7,7%-os értékhez képest, de hasonló a helyzet Indonéziában is, ahol a gazdasági teljesítmény bővülése a 2013-as 5,6%-ról 2014-re 5,0%-ra lassult. Az Egyesült Államok gazdasága tovább növekedett a vizsgált időszakban: a GDP bővülése 2013-ról 2014-re 2,2%-ról 2,4%-ra gyorsult. Az Európai Unió tagországainak GDP-je a 2013-as stagnálás után 2014-ben 1,3%-kal nőtt. A tagországokon belül a legnagyobb növekedést Írország (4,8), Magyarország (3,6), Málta (3,5), illetőleg Lengyelország (3,3) érték el, miközben a legnagyobb visszaesés Cipruson (2,3), Horvátországban (0,4), Olaszországban (0,4) és Finnországban (0,1%) volt. A jelentősebb gazdaságok közül Németország GDP-je 1,6, Franciaországé 0,4, az Egyesült Királyságé 2,8%-kal bővült.

2014-ben a kereskedelempolitika szempontjából két legmeghatározóbb esemény az Európai Unió és az Egyesült Államok közötti szabadkereskedelmi tárgyalások megkezdése, illetve az Oroszország által bevezetett új importkorlátozó intézkedések bevezetése volt. Az Európai Unió és az Egyesült Államok közötti kereskedelmi korlátok lebontása nem csak a – már egyébként is alacsony – vámok megszüntetését jelenthetné, hanem az egyéb, nem vámjellegű korlátozások (például különböző előírások, szabványok) visszaszorítását is. A megállapodás megkötésétől annak támogatói az EU GDP-jének 0,5%-os növekedését várják, míg ellenzői munkahelyek megszűnésétől, környezetvédelmi, egészségügyi (például génmódosított élelmiszerek) és társadalmi kockázatoktól tartanak.

Oroszország kormánya 2014. augusztus 7-étől importtilalmat vezetett be számos élelmiszer-ipari termékre (például hús, tej, gyümölcs), válaszul a rá kivetett, elsősorban nem kereskedelempolitikai szankciókra. A korlátozás az EU-28 tagállamait, az Egyesült Államokat, Kanadát, Ausztráliát és Norvégiát érinti. Oroszország 2014 januárjában is vezetett már be importkorlátozó lépéseket a termékek egy szűkebb körére: ekkor a sertéspestisre hivatkozva tiltották meg a sertéshús behozatalát az Európai Unióból.

Egy ország külkereskedelmének volumenét az ország fizetőeszközének árfolyama is befolyásolja. Amennyiben egy valuta gyengül, akkor minden más tényező változatlansága mellett az adott ország termékei külföldön olcsóbbá válnak, így az irántuk való kereslet megnőhet, tehát az adott ország exportja fellendülhet. Ugyanakkor az importtermékek drágábbá válása miatt az import visszaeshet. Az 1. tábla néhány valuta euróhoz viszonyított árfolyamát tartalmazza, azaz 1 euró árát az adott valutában kifejezve. Az amerikai dollár euróhoz viszonyított árfolyama 2014-ben 2013-hoz képest alig változott. A táblában szereplő valuták közül a legnagyobb erősödést az euróhoz képest az angol font érte el, de kismértékben erősödött a svájci frank, illetve a lengyel zloty is. Jelentősen gyengült az euróhoz képest néhány keleti ország valutája: az orosz rubel értékének ötödét veszítette el, és több mint tizedével értékelődött le a török líra is. Az Eurostat honlapján nem szerepel Ukrajna fizetőeszköze, de érdemes megemlíteni, hogy

2014-ben az ukrán válság hatására a hrivnya is jelentősen veszített értékéből az euróhoz képest: az év utolsó napján az euró árfolyama majdnem 50%-kal magasabb volt az év elejihez mérten.

1. tábla

Néhány valuta átlagos éves árfolyama az euróhoz képest

Devizanem	2013	2014	Változás az előző évhez képest
Amerikai dollár	1,33	1,33	0,03%
Angol font	0,85	0,81	-5,08%
Ausztrál dollár	1,38	1,47	6,84%
Cseh korona	25,98	27,54	5,99%
Horvát kuna	7,58	7,63	0,74%
Indiai rúpia	77,93	81,04	3,99%
Japán yen	129,66	140,31	8,21%
Kanadai dollár	1,37	1,47	7,14%
Kínai jüan	8,16	8,19	0,26%
Lengyel zloty	4,20	4,18	-0,31%
Magyar forint	296,87	308,71	3,99%
Orosz rubel	42,34	50,95	20,35%
Svájci frank	1,23	1,21	-1,34%
Török líra	2,53	2,91	14,72%
Új román lej	4,42	4,44	0,56%

Forrás: Eurostat.

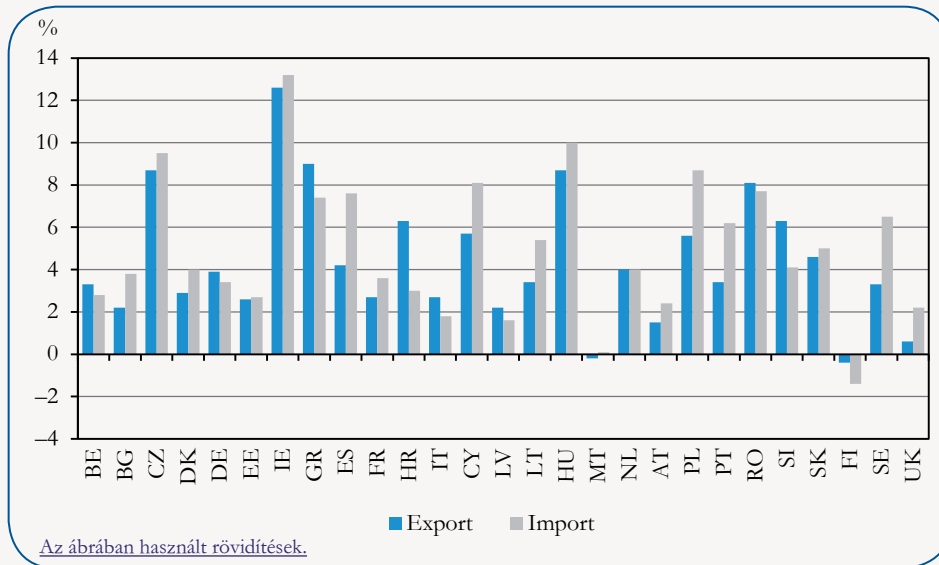
1.1. Export, import és külkereskedelmi egyenleg

Az egyes országok *exportvolumenének* (termék és szolgáltatás együtt, a GDP szerinti elszámolás alapján) alakulása vegyes képet mutatott 2014-ben. A nem európai országok közül az Egyesült Államok exportvolumene 3,1%-kal bővült. Kína exportja (értékadat, a volumen nem ismeretes) 6,1%-kal emelkedett 2013-hoz viszonyítva, ez az előzetes várakozásoktól jelentősen elmaradt. Az EU-28 tagállamainak exportvolumene 2014-ben 3,5%-kal nőtt. A legnagyobb, 13%-os bővülést a 2013-ban még stagnáló Írország érte el, a rangsorban Görögország (9,0), valamint Csehország és Magyarország (egyenként 8,7%) követte. A nagyobb európai uniós tagországok közül Németország exportja 3,9, Franciaországé és Olaszországé 2,7, Spanyolországé 4,2, az Egyesült Királyságé 0,6%-kal emelkedett. Néhány uniós tagország exportvolumene csökkent ugyan 2013-hoz képest, ennek mértéke azonban az 1%-ot sem érte el.

Az *import volumene* (termék és szolgáltatás együtt, a GDP szerinti elszámolás alapján) szintén jelentősen különbözött. A nem európai országok közül az Egyesült Államok behozatala 4,0%-kal bővült 2013-hoz viszonyítva. Kína importja (értékadatok alapján) 2014-ben 0,4%-kal bővült, az exporthoz hasonlóan elmaradt a korábbi várakozásoktól. Az EU-28 tagállamainak importja 4,0%-kal nőtt, ezen belül – az exporthoz hasonlóan – a legjelentősebb (13%-os) növekedést – az előző évi stagnálást követően – Írország érte el, a rangsorban hazánk és Csehország behozatali volumenének bővülése követi 10, illetve 9,5%-os értékkel. A nagyobb uniós tagállamok közül Németország behozatala 3,4, Franciaországé 3,6, Olaszországé 1,8, Spanyolországé 7,6, az Egyesült Királyságé 2,2%-kal emelkedett. A legkisebb importnövekedéssel bíró országok az előző évvel megközelítőleg azonos importvolumenre értek el: Málta, illetve az alacsony növekedéssel rendelkező Lettország (1,6%) voltak, csökkenés egyedül Finnország esetében volt (1,4%).

1. ábra

Az export- és importvolumen változása az EU-28* tagállamaiban, 2014

Forrás: Eurostat.

* Luxemburg nélkül.

A külkereskedelem kapcsán fontos vizsgálni a külkereskedelmi egyenleget is, azaz azt, hogy egy ország mennyivel volt képes többet vagy kevesebbet exportálni, mint importálni. Amennyiben ezen mutató tartósan és jelentősen negatív, az az adott ország hitelállományának növekedéséhez vezethet.

A 2. tábla néhány ország külkereskedelmi egyenlegét tartalmazza a GDP %-ában, 2013-ban és 2014-ben. Az országok többségében a külkereskedelem egyenlege a két év között nem változott jelentősen. Az EU-28 tagországának összesített külkereskedelmi többlete a 2014-es GDP-jük 2,9%-a volt, alig nagyobb a 2013-ban mért 2,7%-nál. Az európai uniós tagországok közül a legnagyobb GDP-arányos többlettel Luxemburg (2013-ban 35%, a 2014-es adat nem ismert) és Írország (2013-ban és 2014-ben is 21%) rendelkezett, de igen kedvező helyzetben van még Hollandia is 10%-ot meghaladó mutatóértékével.

2. tábla

Néhány ország külkereskedelmi egyenlege a GDP %-ában

Ország	2012	2013
EU-28	1,9	2,8
Ausztria	3,2	4,6
Bulgária	-3,1	-0,9
Csehország	5,6	6,4
Észtország	0,2	0,8
Franciaország	-2,2	-2,0
Görögország	-4,8	-2,6
Olaszország	1,1	2,5
Lettország	-3,9	-1,9
Litvánia	0,8	0,6
Magyarország	7,3	8,0
Németország	5,9	6,3
Lengyelország	0,3	2,4
Románia	-4,7	-0,6
Szlovákia	5,2	6,3
Szlovénia	4,8	6,7
Svájc	10,4	10,3
Egyesült Államok	-3,4	-3,0
Japán	-2,0	-2,8

Forrás: Eurostat.

Az unió legnagyobb gazdasága, Németország 2014-et a GDP-hez viszonyítva a 2013-asnál nagyobb aktívummal zárta (6,5%). A vizsgált időszakban jelentősen nőtt Szlovénia aktívuma (6,0%-ról 8,1%-ra), míg Ausztria többlete nem változott (3,6%). Románia GDP-arányos egyenlege a 2013-ban mért 0,7%-os passzívumot követően 2014-ben 0,1%-os aktívumba váltott. Magyarország és Szlovákia aktívuma 2014-ben némileg csökkent (7,6%-ról 7,4%-ra, illetve 4,5%-ról 4,2%-ra). A korábbinál kisebb passzívumot mutató egyenleggel rendelkezik például Görögország (2,4%), Franciaország (1,3%) és az Egyesült Királyság (1,9%).

A világ távolabbi országai közül az Egyesült Államok továbbra is jelentős passzívummal rendelkezik, ennek mértéke 2014-ben a GDP-ének 3,1%-a volt. Kína GDP-arányos külkereskedelmi többlete 2014-ben tovább növekedett.

1.2. Külkereskedelmi termékforgalom

Világkereskedelmi folyamatok alakulása

A Kereskedelmi Világszervezet (WTO) előzetes adatai¹ szerint 2014-ben a világkereskedelem értéke 0,7%-os bővülést követően 18,4 ezer milliárd dollárt tett ki. Ez a növekedési ütem alacsonyabb, mint a volumené, ami különösen a nyersanyagokat érintő, évről évre csökkenő export- és importáraknak tulajdonítható.

2014-ben a világ árukereskedelmének **volumene** (az export és az import átlagát tekintve) 2,8%-kal nőtt a bázisévhez viszonyítva. Bár ez magasabb volt, mint a 2013-ban mért 2,1%, de jelentősen elmaradt az 1990 óta regisztrált 5,1%-os éves átlagos növekedési ütemtől.

A 2014-es visszafogott világkereskedelmi teljesítmény egyik fő tényezője, hogy a természeti erőforrásokat exportáló országok (Dél-Amerika, FÁK, Afrika, Közel-Kelet) kivitele erőteljesen visszaesett. A több tényező – többek között olajárzuhanás, regionális konfliktusok – hatására erősen lecsökkentek az exportbevételek következtében ezen országok importkereslete is számottevően visszaesett. Ezzel szemben Észak-Amerika országainak importvolumene nőtt, csakúgy, mint Ázsiáé. Fontos tényező továbbá, hogy az utóbbi évek gyenge uniós importkereslete is jelentősen lassította a világkereskedelem növekedési dinamikáját az uniós kereskedelmi kapcsolatok világkereskedelemben betöltött jelentős szerepe folytán. (2014-ben az EU forgalma a tagállamok egymás közötti kereskedelmét is beleszámítva 32%-át tette ki a világkereskedelemben, míg enélkül az arány 15% volt.)

Az Európai Unió termék-külkereskedelmi folyamatainak alakulása

Az EU-28² – a világ többi országával folytatott – külkereskedelmének euróban kifejezett értéke 2014-ben exportban 1,8%-kal, 1703 milliárd euróra csökkent, importban nem változott, 1680 milliárd eurót tett ki. Ez 2014-ben 22,5 milliárd eurós többletet jelent az egy évvel korábbi 51,7 milliárd eurós aktívumhoz képest.³

2014-ben az EU-28 legfontosabb **külkereskedelmi partnere** továbbra is az Egyesült Államok (515,6 milliárd euró, ami a teljes európai uniós termékek külkereskedelmének a 15%-át teszi ki), illetve Kína (467,3 milliárd euró, 14%), Oroszország (285,1 milliárd euró, 8%), valamint Svájc (236,9 milliárd euró, 7%) volt.

Az unió legfontosabb kereskedelmi partnereinek részesedése átrendeződött a korábbi évekhez képest. Az Egyesült Államok forgalmának aránya az EU-28 összes termék-külkereskedelméből (export+import) a 2002-ben mért 24%-ról folyamatos csökkenést követően 2014-re 15%-ra apadt, míg Kína részesedése ezen időszak alatt 7%-ról 14%-ra nőtt.

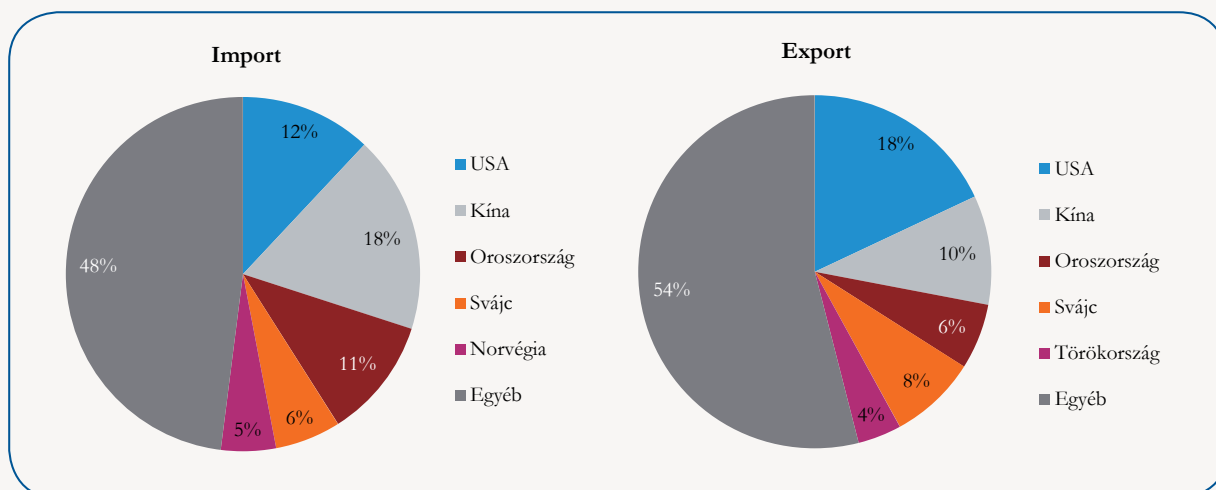
¹ Forrás: Modest trade recovery to continue in 2015 and 2016 following three years of weak expansion, WTO Press releases, WTO, 2015. április 14. https://www.wto.org/english/news_e/pr739_e.htm.

² Forrás: European Union trade in the world, European Commission, 2015. http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_122532.pdf, letöltve: 2015. március 30.

³ Forrás: Eurostat, 2014. decemberi első becslés (2015. február).

2. ábra

Az Európai Unió 5 legfontosabb termék-külkereskedelmi partnere, 2014

Forrás: Eurostat Comext adatbázis.

Az áruféjezeteket tekintve, az EU-28-országok legjelentősebb világkereskedelmi termékei a gépek és szállítóeszközök voltak, ebből az árucsoportból 2014-ben az összes **unió kívüli** export 42, az importnak pedig 27%-a származott. Az egyéb feldolgozott termékek a teljes unió kívüli export 23, az import 24%-át adták, az energiahordozók részaránya a kivitelben 6, a behozatalban 26% volt. Az élelmiszerek, italok, dohány a kivitelnek és a behozatalnak egyaránt 6%-át adták.

2014-ben az európai **uniós tagállamok egymás közötti** exportforgalma 3%-kal, 2934 milliárd euróra nőtt. Az EU-28 szinte minden országának a legfontosabb termék-külkereskedelmi partnere egy másik tagállam volt. Az uniós exportforgalom aránya a tagországok közül Magyarország esetében a negyedik legmagasabb (78%). Németország 16 tagállamnak volt legfontosabb exportpartnere 2014-ben, ezen belül több esetben az exportnak legalább a negyede ide irányult: Csehország 32, Ausztria 29, Magyarország 27, Lengyelország 26 és Hollandia 25%. Az import esetében hasonló a koncentráltóság: Bulgáriát, Görögországot és Litvániát kivéve minden tagállamnak e viszonylatban is egy másik tagállam volt a legfontosabb külkereskedelmi partnere. Az import szerkezete Ausztriában a legkoncentráltabb (az import 41%-a egyetlen tagállamból érkezett), de Írország, Portugália, Luxemburg és Csehország esetén is elérte, illetve meghaladta a 30%-ot.

1.3. Szolgáltatás-külkereskedelem⁴

A világ legnagyobb gazdaságának, az Egyesült Államoknak az exportja 2014-ben 3,2%-kal bővült, amihez mindhárom nagyobb szolgáltatáscsoport hozzájárult: a szállítási szolgáltatások exportja 3,4, az üzleti szolgáltatásoké 3,5%-kal nőtt, a turizmusból származó bevétel 2,2%-kal lett magasabb 2013-hoz képest. Az import ennél nagyobb mértékben, 3,5%-kal növekedett, elsősorban a külföldi utazásokhoz kapcsolódó kiadások 6,7%-os emelkedése nyomán, de nőtt a másik két jelentősebb szolgáltatásfajta, a szállítási (4,0%) és az üzleti (3,0%) szolgáltatások kiadása is.

⁴ Jelen kiadvány készítésének időpontjában részletes szolgáltatás-külkereskedelmi adatok 2014-re vonatkozóan csak az uniós tagországokra, illetve az Egyesült Államokra érhetőek el. A világ többi országának adatai feljebb a szolgáltatások teljes forgalmára hozzáférhetőek. A szolgáltatások külkereskedelmének bemutatásánál – azok speciális jellege miatt – a forgalom értékét és nem annak volumenét elemezzük.

Az európai uniós tagországoknál érdemes kiemelni, hogy 2014-ben került sor a fizetési mérleg kézikönyv új változata (BPM6) szerinti adatok első publikálására, azonban a korábbi évekre vonatkozó, új módszertan szerinti részletes adatok még nem minden országra állnak rendelkezésre. 2014-ben az EU-28 tagországok euróban számított összes szolgáltatás exportja és importja egyaránt 5,8%-kal emelkedett 2013-hoz hasonlóan.

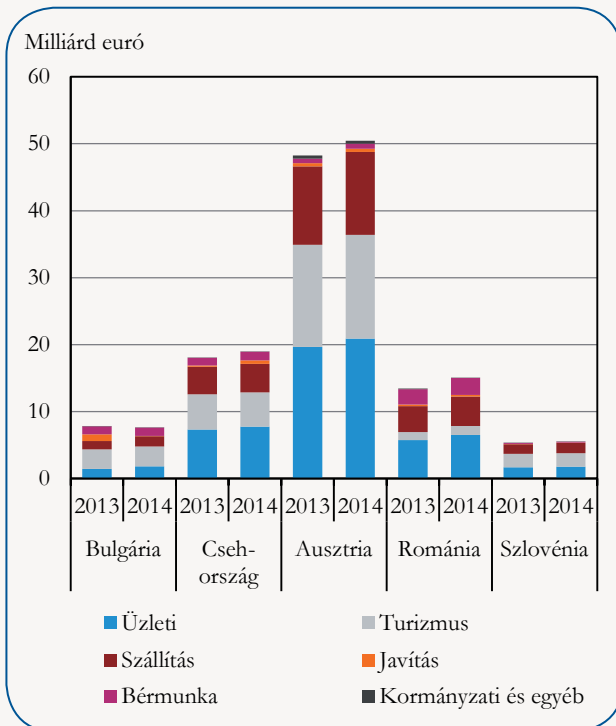
Exportoldalon számottevő (12%) volt a növekedés Romániában, elsősorban a turizmusból (14%), a szállításból (13%) és az üzleti szolgáltatásokból (13%) származó bevételek emelkedésének köszönhetően. Az európai uniós tagországok közül a második legnagyobb növekedést (12%) Luxemburg érte el, főként az üzleti szolgáltatásokból, illetve a turizmusból származó bevétel 10%-ot meghaladó növekedése miatt. A harmadik legnagyobb exportnövekedés (11%) Bulgáriában következett be, főként az üzleti szolgáltatások 27%-os és a szállítási szolgáltatások 23%-os bővülésének köszönhetően. Néhány országban a szolgáltatás-külkereskedelem exportja csökkent 2013-hoz képest. A legnagyobb visszaesés Szlovákiában (9,4%) és Finnországban (6,5%) következett be, de érdemes megjegyezni, hogy az új módszertan szerinti részletes 2013-as adatok egyik országban sem állnak rendelkezésre. Lettországon szintén csökkent a szolgáltatáskivitel (1,4%-kal), főként a szállítási és bér munka-szolgáltatás visszaesése következtében. Az uniós legnagyobb tagországának számító Németország szolgáltatásexportja 2014-ben 4,2, Franciaországé 4,6, az Egyesült Királyságé 8,3%-kal emelkedett.

Az *import* 2014-ben jelentősen (16%-kal) bővült Írországon (a BPM6 szerinti részletes 2013-as adatok nem elérhetők), ezt követte Luxemburg 13%-os növekedése, ami elsősorban a szállítási (23%) és üzleti (13%) szolgáltatások növekedésének köszönhető. A harmadik legnagyobb bővülést (11%) Bulgária érte el, ahol a szállítási szolgáltatások kismértékű (3,7%) csökkenését az üzleti szolgáltatások jelentős (31%) bővülése ellensúlyozta. Az uniós legjelentősebb gazdaságainak szolgáltatásimportja 2014-ben továbbra is növekedett: Németországé 1,2, Franciaországé 7,1, az Egyesült Királyságé 4,4%-kal haladta meg az egy évvel korábban mértet. Finnország, Szlovákia és Horvátország szolgáltatásimportjában ugyanakkor 3–6%-os csökkenést mértek.

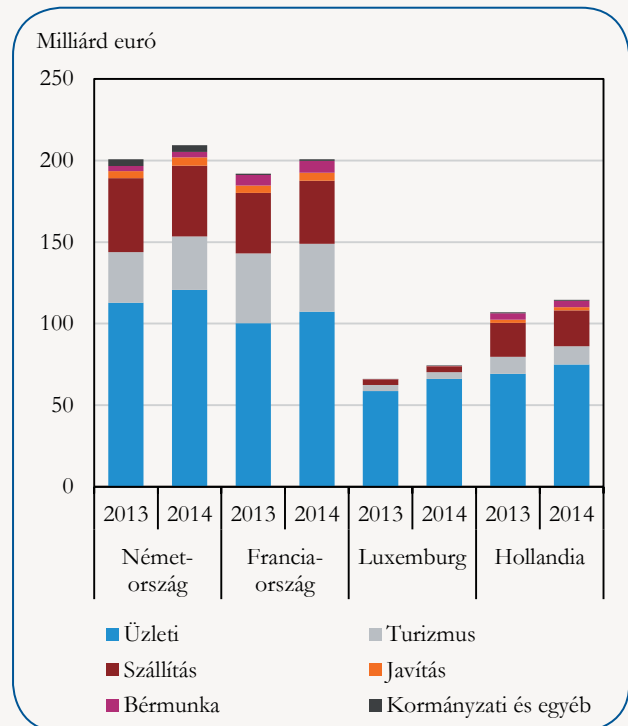
3. ábra

4. ábra

Néhány kisebb forgalommal rendelkező ország szolgáltatásexportja

Néhány nagyobb forgalommal rendelkező ország szolgáltatásexportja

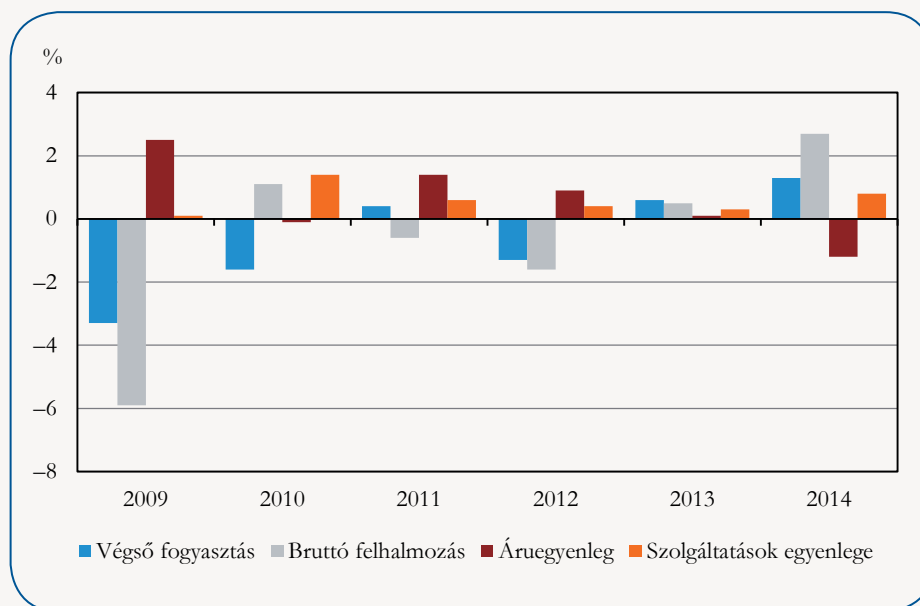
Forrás: Eurostat.

2. A magyar külkereskedelem nemzetgazdasági vonatkozásai

A bruttó hazai termék a 2009–2014 közötti időszak két évében (2009-ben 6,6, 2012-ben 1,5%-kal) csökkent, a többiben növekedett az előző évhez képest: 2010-ben 0,8, 2011-ben 1,8, 2013-ben 1,5, 2014-ban 3,6%-kal. A külkereskedelmi egyenleg 2014-et kivéve (0,4%) minden évben pozitívan járult hozzá a GDP növekedéséhez. A hozzájárulás 2009-ben 2,6, 2010-ben 1,3, 2011-ben 2,0, 2012-ben 1,4 és 2013-ban 0,4 % volt.

5. ábra

A bruttó hazai termék növekedéséhez való hozzájárulás

A szolgáltatások aktívuma a teljes időszakban segítette a bruttó hazai termék növekedését, az áruk egyenlegének hozzájárulása 2009–2013 között pozitív volt, 2014-ben azonban negatívvá vált. A belföldi felhasználás két fő komponensének hatása a GDP-re az egyes években különbözött: a végső fogyasztás – 2009 és 2012 kivételével – támogatta a növekedést, a bruttó felhalmozás 2009-ben, valamint 2011–2012-ben fékezte azt, 2010-ben és 2013-tól hozzájárulása pozitív volt, 2014-ben a növekedés „motorjává” vált.

2014-ben a GDP növekedése 3,3 és 4,1% között ingadozott negyedévente, az első félévben a felső határhoz volt közelebb, a másodikban némileg lassult. A bruttó hazai termék növekedését alapvetően a belföldi felhasználás generálta (3,8% az első, 4,5% a második, 5,0 és 2,8% a harmadik és negyedik negyedévben). A külkereskedelmi egyenleg nem gyakorolt hatást a növekedésre az első negyedévben, viszont a hozzájárulása negatív volt (–0,4 és –1,7%) a két középső negyedévben. Az utolsó negyedévben a külkereskedelem hatása pozitívvá váltott (0,6%).

A folyó áron mért export értéke 2014-ben elérte a bruttó hazai termék 91%-át, ezen belül a termékek kivitele a 74%-ot. A folyó áras egyenleg 2363 milliárd forint volt, közel 100 milliárd forinttal nagyobb az előző évinél. Az aktívum majdnem 40%-a az áruforgalomnak köszönhető. A bér munka- és egyéb elszámolások nélküli termékforgalom egyenlege 1418 milliárd forint, a közvetítő kereskedelemé 322 milliárd forint volt, a c.i.f./f.o.b.⁵ konverzió 399 milliárd forinttal járult hozzá az aktívumhoz. Az egyenleget az áfaregisztrációk korrekciója 919 milliárd forinttal és a bunkerüzemanyaggal kapcsolatos elszámolások 248 milliárd forinttal csökkentették. A szolgáltatások az aktívum 60%-át tették ki, mintegy fele a turizmusból, 27%-a a fuvarozási, 20%-a feldolgozási szolgáltatásokból származott.

⁵ Nemzetközi szállítmányozási paritások, részletesen a módszertanban.

3. tábla

A külkereskedelmi egyenleg komponensei folyó áron, 2014

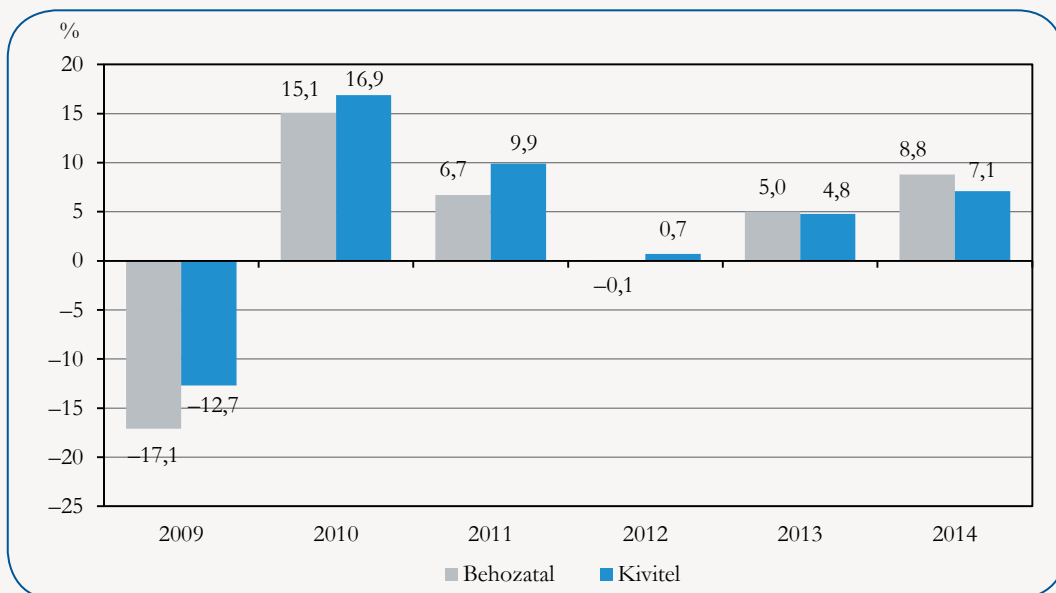
		(milliárd forint)
Sorszám	Forgalom	Egyenleg
1.	Külkereskedelmi termékforgalom	1 977
2.	Bérmunka és egyéb elszámolások	-559
3.	Reexport	322
4.	Cif/fob konverzió	399
5.	Áfaregisztrációk	-919
6.	Bunker üzemanyag	-248
7.	Egyéb	-59
Nemzeti számlákban elszámolt külkereskedelmi termékforgalom:		
8.	(1+2+3+4+5+6+7)	914
9.	Szolgáltatásforgalom	1 449
10.	Nemzeti számlák szerinti külkereskedelmi forgalom összesen: (8+9)	2 363

3. A külkereskedelmi termékforgalom

2014-ben a magyar külkereskedelmi termékforgalom az előző évinél erőteljesebb mértékben bővült: a **kivitel volumene** előzetes adatokból számítva⁶ **7,1**, a **behozatalé 8,8%-kal nőtt**. Az import növekedési üteme némileg meghaladta az exportét, ez a tendencia a tavalyihoz hasonlóan alakult.

6. ábra

A külkereskedelmi termékforgalom volumenének változása
(az előző évhez képest)

Az éven belül mindkét forgalmi irányt kiegyenlített, egy számjegyű növekedés jellemezte. A kivitelben az év eleji, viszonylag magas dinamika év közben – főként az élelmiszerek, valamint a nyersanyagok kivitelének csökkenése miatt – enyhén, de fokozatosan mérséklődött, míg a behozatalban a második és a harmadik negyedévben – főként az energiahordozók és feldolgozott termékek forgalmának következtében – mértük a legerőteljesebb bővülést.

⁶ A 2014. évi felülvizsgált adatok várható közzétételi időpontja 2015. szeptember 2.

Előzetes adatok szerint 2014-ben a kivitel **értéke** 26,1 ezer milliárd forint, a behozatalé 24,1 ezer milliárd forint volt, a folyó áras adatokat tekintve a forgalom 8,3, illetve 8,9%-os növekedését jelenti az előző évhez képest. Az export euróban számított értéke 4,2 az importé 4,7%-kal nőtt, az export értéke 84,7 milliárd, az importé 78,3 milliárd eurót tett ki.

4. tábla

A külkereskedelmi termékgazdálkodás összefoglaló adatai, 2014

Megnevezés	Export		Import		Egyenleg	
	érték	előző év =100,0	érték	előző év =100,0	érték	érték, 2013
Milliárd forint	26 121	108,3	24 144	108,9	1 977	1 955
Millió euró	84 690	104,2	78 288	104,7	6 402	6 555
Millió dollár	112 775	104,4	104 274	105,0	8 501	8 708

A **külkereskedelmi mérleg** többlete 2014-ben 2 ezer milliárd forint (6,4 milliárd euró) volt, 22 milliárd forinttal több – az árfolyamváltozás hatását kiszűrve azonban 153 millió euróval kevesebb –, mint egy évvel korábban.

3.1. A termékkivitel áruszerkezete

A hazai export áruösszetételében a két legnagyobb súlyú áruösszetétel súlya változott lényegesen az elmúlt hat évben. A gépek és szállítóeszközök részesedése – főként a híradás-technikai termékek nagyarányú zsugorodása miatt – közel 6 százalékponttal csökkent, szemben a heterogén összetételű feldolgozott termékekkel, amelyek részaránya 4 százalékponttal nőtt. Az utóbbi esetben a növekmény számos árucsoport megélénkült kiviteléből tevődött össze. A kivitel tekintetében minden áruösszetétel forgalmát növekedés jellemezte 2009 és 2014 között, a legnagyobb mértékben a gépek és szállítóeszközök kereskedelme nőtt.

5. tábla

A kivitel alakulása áruösszetétel szerint

Áruösszetétel	Forgalom, milliárd forint		Forgalom, megoszlása, %		Érték- index, 2013. év=100,0%	Volumen-
	2009	2014	2009	2014		
Élelmiszerek, italok, dohány	1 201	1 997	7,2	7,6	103,1	102,6
Nyersanyagok	366	688	2,2	2,6	93,2	97,9
Energiahordozók	426	915	2,6	3,5	105,2	107
Feldolgozott termékek	4 574	8 262	27,6	31,6	107,9	106,4
Gépek és szállító- eszközök	10 008	14 258	60,4	54,6	110,4	108,9
Összesen	16 574	26 120	100,0	100,0	108,3	107,1

2014-ben a **gépek és szállítóeszközök** áruösszetételbe tartozó termékek forgalma – 10%-os növekedés mellett – 14 ezer milliárd forint volt. Az áruösszetétel között ez gyakorolta a legnagyobb hatást az áruforgalomra: több mint a felét képviselte a teljes külkereskedelmi termékgazdálkodásnak. A növekedés húzóerejét a járműipar és a hozzá kapcsolódó beszállítók fellendülő kereskedelme adta.

A **közúti jármű** folyó áron számított kivitele 2014-ben mintegy harmadával nőtt, a forgalom 4,1 ezer milliárd forintot tett ki. Az áruösszetételben a legnagyobb, közel 2,6 ezer milliárd forint exportárbe-

vétellel rendelkező és a teljes export mintegy tizedét adó személygépkocsik forgalma másfélszerese volt az előző évnek. A csaknem fele ekkora súlyú, 1,3 ezer milliárd forint értékben kivitt gépjárműalkatrészek és -tartozékok értéke ötödével haladta meg az előző évi szintet. A személygépkocsik legfontosabb exportcélországa Németország volt, a forgalom értéke 2014-ben az egy évvel korábban mért kétszeresére, 927 milliárd forintra emelkedett. Az exportcélországok közötti ranglista második helyén álló Egyesült Államok is rendkívül dinamikusan nőtt: 2013-ról 2014-re mintegy felével, 197 milliárd forintra gyarapodott az ideirányuló gépkocsikivitel. A 2014. évi bővülés ezen túlmenően a belga, az ausztrál, a kínai és a török viszonylatokba irányuló forgalom 25 milliárd forintot meghaladó növekedésének köszönhető.

A **villamos gépek, készülékek és műszerek** exportértéke több mint 10%-os növekedést követően 2014-ben 3,1 ezer milliárd forintot tett ki, döntően a jármű-, valamint a híradás-technikai iparhoz szorosan kapcsolódó termékek exportjának élénküléséből származott. A legnagyobb forgalombővülést (56, illetve 39 milliárd forintot) az elektromosan szigetelt huzal és vezeték és a kapcsolótáblák esetében mértük.

Energiafejlesztő gépeket és berendezéseket az előző évinél 7,2%-kal nagyobb értékben, közel 2,3 ezer milliárd forintért exportáltunk 2014-ben. A termékcsoporton belül jelentős részarányt képviselő benzin- és dízelmotorok teljes kivitele 47 milliárd forinttal nőtt, ugyanakkor a csekélyebb súlyú, de rendkívül dinamikusan (másfélszeresére) bővülő elektromos áramfejlesztő egység exportja nagyságrendileg hasonló mértékben, 45 milliárd forinttal emelkedett. Összességében ezen termékkörök kiviteli forgalma 1,7 ezer milliárd forint volt 2014-ben. Az energiafejlesztő gépek és berendezések exportjának 48%-a Németországba ment, ezen kívül az Egyesült Államokba, Spanyolországba, illetve Szlovákiába irányult számottevő, relációnként 100 milliárd forintot meghaladó forgalom.

Az egyre zsugorodó részarányú **híradás-technikai, hangrögzítő és -lejátszó készülékek** exportforgalma 22%-os visszaesését követően 2014-ben 1,9 ezer milliárd forintot tett ki. E teljesítménnyel egy helyet visszacsúszva már csak a negyedik legnagyobb részesedésű árucsoport a teljes kivitelben belül. A visszaesés döntően a teljes forgalomra is erős hatással bíró mobiltelefonok és alkatrészei kivitelének erőteljes csökkenésével magyarázható. A mobiltelefonok exportértéke – a 2013 végén bekövetkezett gyárbezárásoknak és a termelési kapacitások jelentős csökkenésének következtében – 2014-ben az előző évhez képest 40%-kal, megközelítően 800 milliárd forintra esett vissza. A legnagyobb visszaesést az Egyesült Arab Emírségek, Egyesült Királyság, Németország, Dél-Afrikai Köztársaság és az Egyesült Államok viszonylatában mértük, együttesen 400 milliárd forintot meghaladó értékben. Az árucsoporton belül – szintén a termelési kapacitások csökkenése miatt – a televíziók, monitorok kivitele is számottevően – azonban a mobiltelefonokénál jóval kisebb mértékben – közel 70 milliárd forinttal (tizedével) csökkent. A kivitel nem egészen egyharmadát adó **feldolgozott termékek** forgalma – 7,9%-os folyó áras növekedés mellett – 8,3 ezer milliárd forintot tett ki. Az árufőcsoportba tartozó áruféjezetek közül a legjelentősebb részarányú – 2,9 ezer milliárd exportárbevételű – vegyi áru és hasonló termék kivitele 8,3%-kal nőtt. Az idetartozó árucsoportok közül a legnagyobb összeggel a **gyógyszer és gyógyszerészeti termék**, valamint az **illóolaj, illat- és tisztítószerek** kivitele emelkedett (91, illetve 52 milliárd forinttal). A növekmény meghatározó része az újonnan létesített elosztó központok, a közelmúltban megvalósult kapacitásbővítő beruházások és a piacon megjelent hazai gyártású új termékek forgalmából keletkezett. Az áruféjezeten belül a jelentős részesedéssel bíró gyógyszerexportunk értéke – 8,1%-os bővülés mellett – 1,2 ezer milliárd forintot tett ki. A legnagyobb exportnövekmény a régi EU-tagállamok viszonylatában keletkezett, amelyek ellensúlyozták az orosz piac jelentős, megközelítően 60 milliárd forintos kiesését. A csökkenő forgalma ellenére is Oroszország maradt a legjelentősebb felvevőpiac, majd a rangsorban Románia, Németország és Franciaország követte. A **szakmai, tudományos ellenőrző műszerek** közel 960 milliárd forintos kivitele – a gépjárműipari megrendelésekkel összefüggésben – 133 milliárd forinttal nőtt. A növekedés főként a Németországba kiszállított automata szabályozó, illetve ellenőrző műszerek körében volt jelentős; ezen termékkör mintegy 566 milliárd forintnyi forgalma közel negyedével meghaladta az előző évit.

Az **élelmiszerek, italok, dohány** árufőcsoport forgalma – 3,1%-os értékbővülés mellett – csaknem 2 ezer milliárd forintot tett ki. A kivitel értéknövekményének jelentős részét (25–25, illetve

19 milliárd forintot) az **egyéb, táplálkozásra alkalmas termék és készítmény**, a **hús és húskészítmény**, valamint az **állati takarmány** adta. Mindhárom termékkör esetében számottevő volt a közelmúltban végrehajtott kapacitásnövelő beruházások hatása. Az egyéb, táplálkozásra alkalmas készítményen belül főként az étrend-kiegészítők, az élelmiszer-alap- és -adalék-anyagok forgalma nőtt meg. A hús és húskészítményeken belül elsősorban a baromfi-hús uniós értékesítése, míg az állati takarmányoknál főként a kutya- és macskaeledel célját szolgáló készítmények kiszállítása nőtt jelentősen. Az állateledel-gyártás az elmúlt években megvalósított új beruházások révén rendkívül dinamikus fejlődő, exportorientált ágazattá vált hazánkban. Ezzel ellentétesen alakult az árufőcsoport legnagyobb részarányú, annak mintegy negyedét kitevő **gabona és gabonakészítmények** exportja, amely csekély mértékben (mintegy 6 milliárd forinttal) mérséklődött. Ezen belül a búzakiszállítások értéke 10%-kal csökkent, a fő volumen-hordozó kukoricáé kismértékben (3,3%-kal) nőtt. Mindkét terményt enyhe átlagárcsökkenés jellemezte az év során. A gabonafélék tekintetében a legfontosabb felvevőpiac Olaszország, Ausztria, Románia és Németország volt.

Az export 3,5%-át képviselő **energiahordozók** 915 milliárd forintot kitevő exportja – egy számjegyű árszínvonal-csökkenés mellett – folyó áron 5%-ot meghaladó mértékben nőtt. A **kőolaj és kőolajtermékek** kivitele mintegy 590 milliárd forint volt, ami a kereskedelem értékének 7,9%-os emelkedését jelenti az előző évhez képest. A kiszállított mennyiség a világpiaci árak csökkenése miatt az értékváltozásnál is nagyobb mértékben nőtt. A **villamos energia** exportja hatodával bővült, míg a kisebb részarányú **természetes és mesterséges gáz** kivitele csaknem ugyanekkora mértékben csökkent.

A 688 milliárd forint értékben kivitt **nyersanyagok** értéke 6,8%-kal elmaradt az egy évvel korábitól, amit leginkább a **növényi olaj és zsír**, a **nyers- szintetikus és regenerált gumi**, valamint az árufőcsoport mintegy negyedét kitevő **fém tartalmú érc és fémhulladék** (28, 21, illetve 17 milliárd forint) exportjának csökkenése okozott.

6. tábla

A kivitel legnagyobb értéknövekedést elért termékei

(milliárd forint)

kódja	Termék	2013	2014	Változás az előző évhez képest
	neve			
8703	Személygépkocsi	1 690	2 560	870
8708	Alkatrész és tartozék gépjárműhöz	1 039	1 245	206
9032	Automata szabályozó- vagy ellenőrző műszer	459	566	107
8544	Elektromosan szigetelt huzal és vezeték	477	533	56
8414	Lég- vagy vákuumszivattyú	248	298	50
2710	Kőolajból és bitumenes ásványokból nyert olaj	463	510	47
8502	Elektromos áramfejlesztő egység	95	140	45
8537	Kapcsolótábla elektromos vezérlésre	253	292	39
3004	Gyógyszerek	879	915	36
3002	Hemoglobin és egyéb vérkészítmény	56	91	34

3.2. A termékbehozatal áruszerkezete

A hazai importforgalom nagysága az elmúlt hat évben a kivitelével összhangban változott. Valamennyi árufőcsoport behozatalát bővülés jellemezte, a legnagyobb értéknövekedést a gépek és szállítóeszközök, illetve a feldolgozott termékek esetében mértük. A gépek és az élelmiszerek kivételével minden más főcsoport részaránya nőtt a teljes behozatalon belül.

7. tábla

A behozatal alakulása árufőcsoportok szerint

Árufőcsoport	Forgalom, milliárd forint		A forgalom, megoszlása, %		Érték- index, 2013. év=100,0%	Volumen-
	2009	2014	2009	2014		
Élelmiszerek, italok, dohány	853	1 232	5,5	5,1	109,6	106,8
Nyersanyagok	251	531	1,6	2,2	101,6	104,5
Energiahordozók	1 690	2 886	10,9	12,0	103,9	112,8
Feldolgozott termékek	5 018	8 307	32,3	34,4	110,3	108,9
Gépek és szállító- eszközök	7 705	11 188	49,7	46,3	109,6	108,2
Összesen	15 518	24 144	100,0	100,0	108,9	108,8

2014-ben a **gépek és szállítóeszközök** árufőcsoport behozatala folyó áron 9,6%-kal bővült az előző évhez viszonyítva. Az exporthoz hasonlóan az import növekedésének mozgatórugója is a járműgyártáshoz kapcsolódó termékek kereskedelme volt. Az árufőcsoporton belül – az exporthoz hasonlóan – a **közúti járművek** importértéke nőtt a legdinamikusabban, 2,2 ezer milliárd forintos forgalmi értéke mintegy negyedével meghaladta az egy évvel ezelőt. A legjelentősebb termékcsoporthoz, a gépjármű-alkatrészek és -tartozékok forgalma harmadával, 1,3 ezer milliárd forintra emelkedett, emellett a 2014-ben mintegy 557 milliárd forintért beszerzett személygépkocsik értéke is számottevően, negyedével nőtt az előző évhez képest. A gépjárművek, valamint az alkatrészek behozatalának jelentős része továbbra is Németországból érkezett, ugyanakkor a személygépkocsik esetében a legnagyobb növekedést – 25 milliárd forintot – a spanyol relációban regisztráltuk. A legnagyobb részarányú **villamos gépek és készülékek** folyó áron számított behozatala több mint 10%-kal nőtt, a forgalom csaknem 3 ezer milliárd forintot tett ki. A bővülés főként a két legnagyobb részarányú termékkör, az elektromosan szigetelt huzal és vezeték, illetve az integrált áramkörök élénkülő kereskedelmével magyarázható. 2014-ben a gépipport mintegy tizedét kitevő **energiafejlesztő gépek és berendezések** beszerzésére 1,3 ezer milliárd forintot, a megelőző évinél tizedével nagyobb összeget fordítottunk. A behozatal alakulását a – termékcsoporthoz tartozó forgalmának mintegy felét kitevő – belső égésű motoralkatrészek kereskedelme határozta meg. A motor-alkatrészek mellett – a hazai gyártású új gépjárműmodellek megjelenésével – nagy szerep jutott a kész (benzin- és dízelüzemű) gépjárműmotoroknak, amelyek esetében a 227 milliárd forint értékű importforgalom csaknem ötödével haladta meg a 2013. évit. Az 1,6 ezer milliárd forint importértékű **híradás-technikai és hangrögzítő készülékek** forgalma az exportéval közel azonos mértékben – ötödével –, 366 milliárd forinttal csökkent. Az árucsoporton belül a mobiltelefonok behozatala 60%-kal, 250 milliárd forintra esett vissza. A tévéalkatrészek forgalma – az iparágat érintő gyártó kapacitások csökkenésével és a megrendelések visszaesésével összefüggésben – több mint 10%-kal, mintegy 67 milliárd forinttal mérséklődött 2013-hoz képest. Ezzel szemben a tévékészülékek behozatala közel ötödével bővült, aminek oka, hogy bizonyos termelési kapacitások megszűnése mellett a disztribúciós tevékenységek Magyarországon maradtak.

Az import egyharmadát adó **feldolgozott termékek** 8,3 ezer milliárd forintot kitevő értéke – enyhén árszínvonal-emelkedés mellett – 10%-kal meghaladta az előző évi szintet. Az árufőcsoporton belül jelentős részesedéssel bíró **gyógyszerek és gyógyszerészeti termékek** behozatala – az exporttal összhangban – mintegy hatodával (130 milliárd forinttal) nőtt az előző évhez képest, és 2014-ben 937 milliárd forintot tett ki. A három legfőbb partnerünk Franciaország, Belgium és Németország volt, sorrendben 178, 170, illetve 108 milliárd forintos forgalommal. Az import értéke az összes ország között Franciaország esetében nőtt a legnagyobb mértékben (86 milliárd forinttal), míg a német reláció behozatala enyhén (4 milliárd forinttal) csökkent az előző évhez viszonyítva. Az importnövekmény szempontjából jelentős szereppel bíró, valamint

a gépjármű-megrendelésekkel szoros kapcsolatban lévő **egyéb fémtermék** és **gumigyártmány** behozatala 85, illetve 41 milliárd forinttal bővült. Ez utóbbinál – szintén a járműgyártáshoz kapcsolódóan – az új pneumatikus gumiabroncsok forgalma élénkült. A heterogén összetételű **különbő feldolgozott termék** növekménye 60 milliárd forint volt. A lakossági fogyasztást szolgáló termékek közül a **ruházati cikk és öltözköztető** importértéke is jelentősen (48 milliárd forinttal) nőtt.

Az **energiaborderókat** az előző évinél 3,9%-kal (109 milliárd forinttal) magasabb értékben – a forintárak csökkenése mellett – 2,9 ezer milliárd forintért szereztük be. A **kőolaj és kőolajtermék**, valamint a **villamos energia** 2014. évi mennyisége esetében egy számjeggyű, a **természetes és mesterséges gázt** tekintve csaknem 30%-os volt a növekedés az előző évhez viszonyítva. A **kőolaj és kőolajtermékek** beszerzésére 1,5 ezer milliárd forintot – a világpiaci árak csökkenése mellett az előző évvel szinte azonos összeget – fordítottunk, ezzel párhuzamosan az üzemanyag belső felhasználása nőtt. Az árucsoporton belül a két meghatározó termékkör a nyers kőolaj (985 milliárd forint), valamint a kőolajból és bitumenes ásványokból nyert olaj (517 milliárd forint) volt, ezek csekély mértékű, ellentétes irányú változása kiegyenlítette egymást. (A nyers kőolaj behozatala 12 milliárd forinttal csökkent az utóbbi javára). A behozatal országstruktúrája átrendeződött: az orosz import (142 milliárd forintos) csökkenését az Irakból és az európai országokból beszerzett kőolajszállítványok pótolták. Oroszország (968 milliárd forintos kőolajimporttal) a csökkenés ellenére is a legnagyobb beszállítónk maradt. **Természetes és mesterséges gázt** az előző évinél tizedével nagyobb értékben, 950 milliárd forintért importáltunk. A földgáz esetében legnagyobb szállítónk továbbra is Oroszország volt (535 milliárd forint), bár ez az érték 10%-kal kevesebb, mint 2013-ban. Ezzel szemben az osztrák gázszállítványok másfélszeresére, 321 milliárd forintra bővültek, melynek oka, hogy nőtt az orosz feladású, Ausztrián keresztül szállított gáz mennyisége. A **villamos energia** importértéke 2014-ben 7,4%-kal bővült és 353 milliárd forintot tett ki.

Az **élelmiszerek, italok, dohány** behozatala – az árszínvonal csaknem 3%-os növekedése mellett – az előző évhez képest mintegy tizedével nőtt. Az árucsoporton belül a legnagyobb növekményt, 20 milliárd forintot a **kávé, tea, kakaó, fűszer** behozatalában mértük, ezen belül főként a csokoládé- és kakaótartalmú más élelmiszer-készítmény forgalmában. 18 milliárd forinttal bővült az **egyéb, táplálkozásra alkalmas termék és készítmény** importjának értéke is. Mindkét termékcsoporthoz esetében Németország volt a legnagyobb partnerünk. A **gabona és gabonakészítmény** 2014. évi behozatala – főként a Romániából és Szerbiából érkező kukorica szállítások növekményének köszönhetően – 15 milliárd forinttal volt több, mint 2013-ban. A kukoricabehozatal jellemzően az első félévre koncentrált.

A behozatalban a legkisebb forgalmi részesedéssel rendelkező **nyersanyagok** folyó áras forintértéke 2013-ról 2014-re 1,6%-kal emelkedett. Az árucsoporton belül a legnagyobb növekményt elérő két árucsoport az **állati és növényi eredetű nyersanyag**, valamint a **fa és parafa** volt. A gumigyártás alapanyagául szolgáló mintegy 108 milliárd forintért behozott **nyers-, szintetikus és regenerált gumi** árucsoportba tartozó termékek értéke 7 milliárd forinttal volt kevesebb az előző évinél. Ezzel párhuzamosan a feldolgozott termékek körében a gumigyártmányok behozatala ellensúlyozta a gumialapanyag csökkenését.

8. tábla

A behozatal legnagyobb értéknövekedést elérő termékei

Termék		(milliárd forint)		
kódja	neve	2013	2014	Változás az előző évhez képest
8708	Alkatrész és tartozék gépjárműhöz	939	1 250	311
8703	Személygépkocsi	451	557	107
2711	Földgáz	864	950	86
3004	Gyógyszerek	611	676	65
8544	Elektromosan szigetelt huzal és vezeték	387	435	48
3002	Hemoglobin és egyéb vérkészítmény	100	146	47
8409	Belsőégésű motorok alkatrészei	550	590	41
8528	TV-adás vételére alkalmas készülék	216	256	40
8413	Folyadékszivattyú	190	230	40
8704	Áruszállító gépjármű	102	140	38

3.3. A külkereskedelmi termékforgalom relációs szerkezete

A 2014. évi exportból 78, az importból 75%-kal (2013-ben 77, illetve 72%-kal) részesedő **Európai Unió (EU-28)** tagországaiba irányuló kivitel értéke 9,8, az onnan érkező behozatalé 14,0%-kal bővült. Az uniós részarány növekedése összefüggésben áll az **ázsiai** forgalom, elsősorban a híradás-technikai készülékek kereskedelmének második éve tartó gyengülésével. Az uniós növekményeket tekintve kivitelben a régi, míg behozatalban inkább az új, 2004 óta csatlakozott uniós tagállamok esetében volt dinamikusabb a bővülés, mindkét országcsoportnál a közúti járművek felfutó forgalmából adódóan. Az **amerikai országok**ba kiszállított árucikkek 2014. évi értéke megközelítően ötödével meghaladta az előző évit, ebben szintén a közúti jármű kereskedelme dominált.

9. tábla

A külkereskedelmi termékforgalom alakulása országcsoportok szerint, 2014

Országcsoport	Kivitel			Behozatal		
	volumen-index	érték-index ^{a)}	megoszlás, %	volumen-index	érték-index ^{a)}	megoszlás, %
	2013. év=100,0			2013. év=100,0		
<i>Európai Unió (EU-28)</i>	108,7	109,8	78,1	113,0	113,9	75,0
EU-15	110,4	111,7	55,9	112,4	113,6	54,1
Új tagállamok (EU-13)	104,6	105,2	22,2	114,8	114,7	20,9
<i>EU-n kívüli országok</i>	102,3	103,4	21,9	98,2	96,3	25,0
EU-n kívüli európai országok	..	100,3	10,1	..	94,2	10,8
Ázsiai országok	..	94,8	5,3	..	106,4	11,7
Amerikai országok	..	118,9	4,9	..	71,4	2,4
Afrikai országok	..	100,6	1,2	..	92,6	0,1
Ausztrália és óceániai országok	..	183,3	0,4	..	92,1	0,0
Összesen	107,1	108,3	100,0	108,8	108,9	100,0

^{a)} Forintadatokról számítva.

2014-ben a **tíz legfontosabb exportcélországunk** közül 9 európai uniós tagállam volt. 2013-ban a tizedik helyezett Oroszország helyére 2014-ben az Egyesült Államok került. Az orosz export visszaesését elsősorban a rubel összeomlása miatti gyógyszerpiac-beszűkülés okozta. Az Egyesült Államokba irányuló kivitel élénkülése leginkább a közúti járművek megnövekedett forgalmának volt köszönhető. A legjelentősebb felvevőpiacunk Németország, a teljes exportunk – az előző évekhez hasonlóan – több mint negyede ide irányult. A német kivitel nagyarányú értéknövekedésének (923 milliárd forint) mintegy kétharmada a közúti jármű forgalmából származott. A szintén dinamikus bővülést felmutató osztrák, illetve román relációjú export 92, valamint 52 milliárd forinttal nőtt. Románia vonatkozásában a híradás-technikai, hangrögzítő és -lejátszó készülékek kivitele okozta a legnagyobb növekedést. A Lengyelországba irányuló export 69 milliárd forinttal bővült 2013-hoz képest, főként a villamos gépek, készülékek és műszerek, valamint az energiafejlesztő gépek és berendezések kivitelének gyarapodása miatt. A tíz legfontosabb partnerünknél a 2014. évi teljes hazai kivitel 67%-a koncentráldott.

9. tábla

Tíz legfontosabb exportcélországunk, 2014

Rangsor ^{a)}	Ország	A kivitel		Részesezés a kivitelből, %
		értéke, milliárd forint	2013. év=100,0	
1. (1.)	Németország	7 160	114,8	27,4
2. (3.)	Ausztria	1 435	106,8	5,5
3. (2.)	Románia	1 419	103,8	5,4
4. (4.)	Szlovákia	1 279	98,7	4,9
5. (5.)	Olaszország	1 201	105,3	4,6
6. (6.)	Franciaország	1 175	109,5	4,5
7. (8.)	Lengyelország	1 006	107,4	3,9
8. (9.)	Csehország	994	109,5	3,8
9. (7.)	Egyesült Királyság	940	100,2	3,6
10. (11.)	Egyesült Államok	914	125,1	3,5

^{a)} A zárójelben feltüntetett számok az adott ország 2013. évi rangsorban elfoglalt helyét jelentik.

Az import tekintetében 2014-ben a **tíz legfontosabb partnerország** között 8 európai uniós ország volt. A rangsor első tíz helyezettje nem változott az előző évhez viszonyítva. A legfontosabb partnerünk a behozatal tekintetében szintén Németország volt, az innen hazánkba irányuló forgalom a negyedét tette ki a teljes magyar termékbehozatalnak. A második helyre 2014-ben Ausztria került, elsősorban az orosz származású természetes és mesterséges gáz osztrák elosztó központból történő megnövekedett behozatalának köszönhetően. Ezzel párhuzamosan Oroszország a harmadik helyre csúszott a rangsorban, elsősorban a kőolaj és kőolajtermékek importforgalmának (világpiaci árának) nagyarányú csökkenése következtében. Lengyelország egy helyezést lépett előre, 179 milliárd forint növekménnyel, amit leginkább a híradás-technikai, hangrögzítő és -lejátszó készülékek behozatalának élénkülése okoz. A tízes csoporton belül a francia és cseh importnövekedés volt a legdinamikusabb. Franciaország tekintetében a növekmény döntő részét az egyéb szállítóeszközök, illetve a gyógyszerek, gyógyszerészeti termékek kereskedelme adta, míg Csehországnál a közúti jármű-behozatal növekedése dominált. Az import relációs szerkezete koncentráltabb az exporténál: első tíz partnerünktől a teljes termékbehozatal 73%-a érkezett hazánkba.

11. tábla

A tíz legfontosabb importpartnerország, 2014

Rangsor ^{a)}	Ország	A behozatal		Részesezés a behozatalból, %
		értéke, milliárd forint	2013. év=100,0	
1. (1.)	Németország	6 080	109,8	25,2
2. (3.)	Ausztria	1 753	118,5	7,3
3. (2.)	Oroszország	1 680	88,6	7,0
4. (4.)	Szlovákia	1 317	103,2	5,5
5. (6.)	Lengyelország	1 254	116,7	5,2
6. (5.)	Kína	1 238	103,9	5,1
7. (10.)	Franciaország	1 147	136,0	4,8
8. (8.)	Csehország	1 095	120,6	4,5
9. (7.)	Olaszország	1 066	109,1	4,4
10. (9.)	Hollandia	985	115,2	4,1

^{a)} A zárójelben feltüntetett számok az adott ország 2013. évi rangsorban elfoglalt helyét jelentik.

3.4. A külkereskedelmi termékforgalom egyenlege

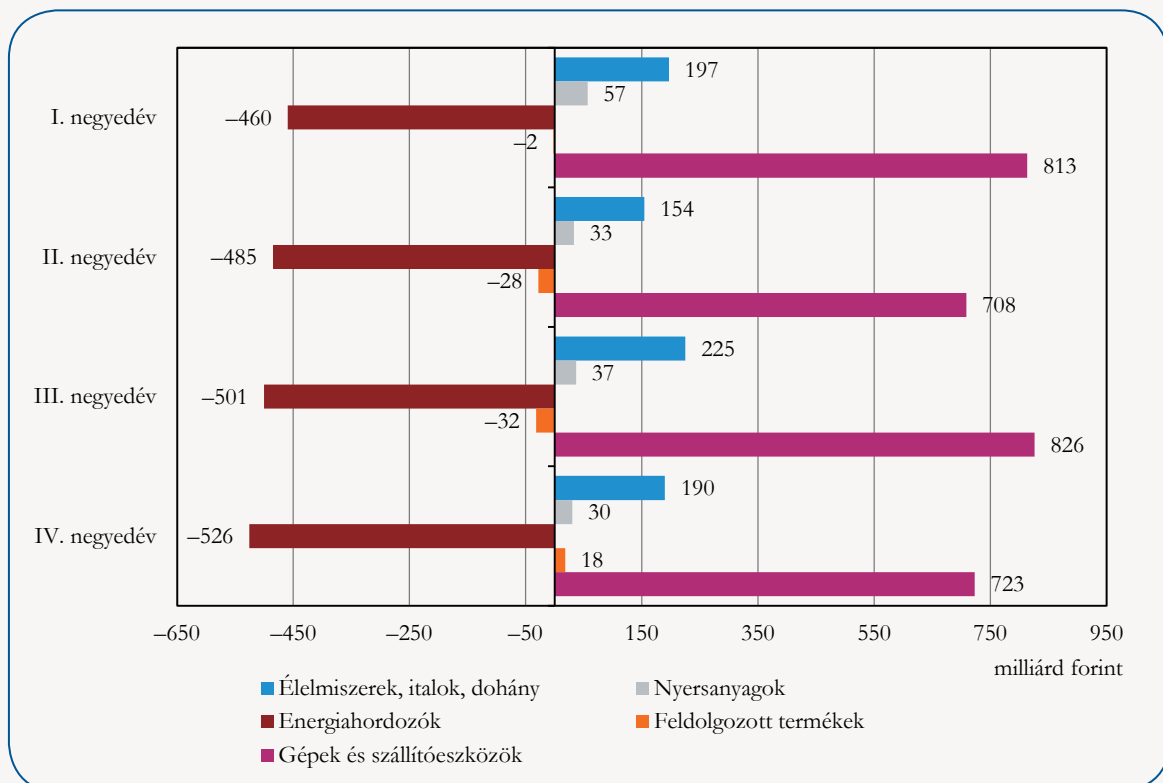
A 2014-ben mért 2 ezer milliárd forintos **egyenleg** alakulásában az öt árucsoport közül három egyenlegnövelő, kettő egyenlegcsökkentő tényező volt. A **gépek** árucsoport mérlege mind a négy negyedévben – ezen belül is különösen az elsőben és a harmadikban – kimagasló aktívumot mutatott. A többlet kialakulásához – főként az új, illetve a felfutó szériájú modelleknek köszönhetően – a közúti jármű-, illetve autógyártáshoz szükséges energiafejlesztő gép és berendezés kiemelkedő forgalma is hozzájárult: 2, illetve 1,1 ezer milliárd forinttal javítva a korábbi egyenleget. Ezen túlmenően a híradás-technikai berendezések mérlege is jelentős aktívumot (316 milliárd forint) ért el, az import- és exportértékek csökkenő tendenciája mellett (a negyedik negyedévre a behozatal csökkenése megállt, elsősorban a bázishatás következményeként). A beruházási célú, kapacitásbővítő termékeket tartalmazó speciális szakipari gép beszerzése dinamikusan bővült az egész év folyamán, amelynek az exportot meghaladó (157 milliárd forintos) bővülése rontotta az egyenleget.

A **feldolgozott termékek** esetében a negyedik negyedévet kivéve negatív volt az aktívum. A főcsoport mérlegére jelentős egyenlegcsökkentő hatással volt – részben az autóiipari megrendelésekkel összefüggésben – a vas és acél, a színesfém, továbbá az egyéb fémtermék forgalma (passzívumuk 2014-re: 388, 294, illetve 208 milliárd forint), amelynek elsődleges oka ezen termékcsoportok megnövekedett importforgalma. A vas és acél esetében az exportnak az importénál nagyobb csökkenése gyakorolt negatív hatást az egyenlegre. Ezt és az árucsoportok egyéb termékköreinek csökkenését a szakmai tudományos műszerek, gyógyszerek és a gumigyártmány forgalma (2014. évi aktívumuk: 600, 291, illetve 196 milliárd forint) csak részben tudta ellensúlyozni.

Az **energiahordozók** árucsoport az év során negyedévről negyedévre növekvő passzívumot ért el. A két legfőbb energiahordozó, a kőolaj és kőolajtermék, valamint a természetes és mesterséges gáz beszerzett mennyisége a második negyedévtől rendre meghaladta az előző év azonos időszakit, amiben jelentős szerepe volt a kedvezően alakuló világpiaci áraknak. A teljes évet tekintve a kőolaj 937, a földgáz 833 milliárd forinttal csökkentette a mérleget.

7. ábra

Az egyenleg negyedéves alakulása árucsoportok szerint, 2014

A második legnagyobb egyenlegnövekedést előidéző kategória az **élelmiszerek, ital, dohány** árufőcsoport, amelynek mérlegében keletkezett aktívum az első és a harmadik negyedévben volt a legmagasabb. Az első negyedév egyenlegét elsősorban a gabona és gabonakészítmény, illetve a hús és húskészítmény kereskedelmének kedvező alakulása befolyásolta (egyenlegük teljes évben: 321 és 196 milliárd forint). A harmadik negyedévben ezeken túlmenően a zöldségféle és gyümölcs (összességében 109 milliárd forinttal) is jelentős aktívumnövelő termékcsoporthoz tartozott.

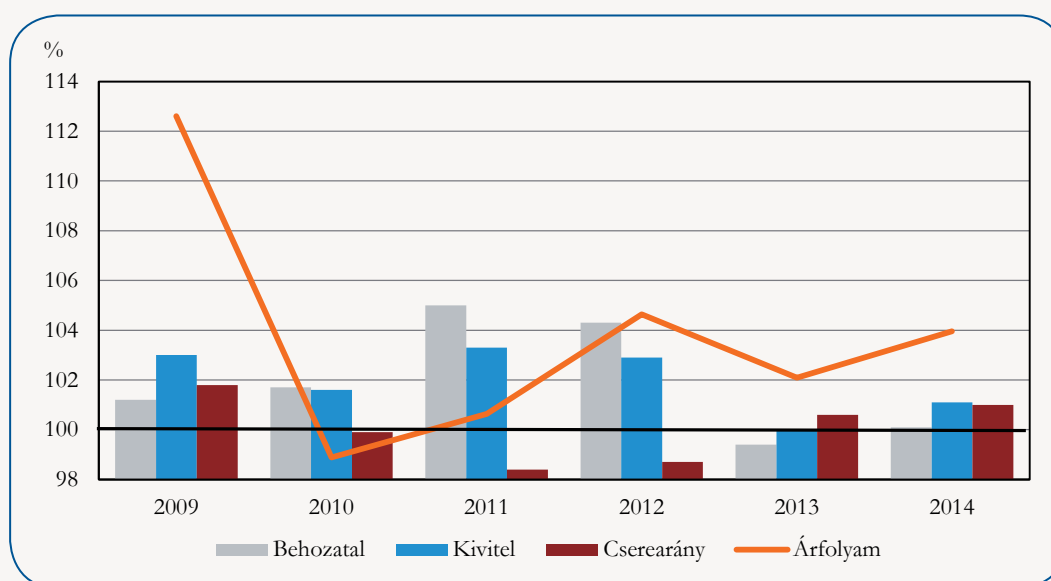
A **nyersanyagok** egyenlege az év során viszonylag kiegyenlített alakult. Az árufőcsoporton belül a legnagyobb aktívumok a növényi olaj és zsír, a fémtartalmú ércek és fémhulladékok, valamint az olajos mag kereskedelméből származtak (éves egyenleg: 110, 109, illetve 70 milliárd forint). Az első negyedéves magasabb egyenleg részben az acélgyártás alapanyagául szolgáló fémtartalmú ércek behozatalának visszaszármazásából adódik, amit a feldolgozott termékek között szereplő vas és acél forgalma ellensúlyozott.

3.5. Külkereskedelmi termékárak

A külkereskedelmi termékforgalom **forint-árszínvonala** az elmúlt hat évben emelkedett vagy stagnált, csupán a 2013. évi behozatali árindex csökkent némileg (0,6%-kal). 2014-ben a behozatali árak 0,1, a kiviteli árak 1,1%-kal nőttek átlagosan az előző évhez viszonyítva. A **cserearány** 2010–2012-ben romlott, a többi évben némileg javult. A növekedési ütem dinamikája és a cserearány alakulása elsősorban az energiahordozók árának változására, valamint a két forgalmi irány eltérő szerkezetére vezethető vissza.

8. ábra

Külkereskedelmiár-index és árfolyamindex (előző év = 100%)

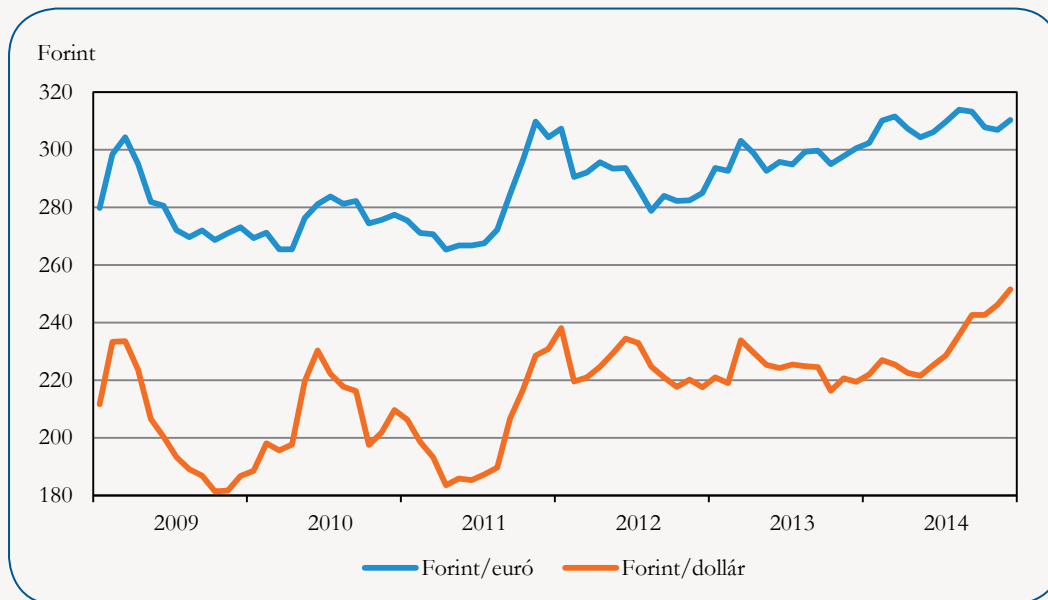
A **külkereskedelmi termékforgalom árszínvonal-változását** alapvetően két tényező befolyásolja: a **világpiaci árak** és a **forintárfolyamának alakulása**. A 2009. évi jelentős visszaesést követően 2010–2011-ben a forgalom devizaárszintje 2–4%-kal emelkedett, ami 2012-ben az export tekintetében 1,7, az importéban pedig 0,3%-os csökkenésbe váltott át. 2013-tól ez a folyamat felgyorsult: a forgalom devizaárszintje mind 2013-ban, mind 2014-ben több mint 2%-kal csökkent az előző évihez viszonyítva. A forint árfolyama a főbb devizákhoz képest az előző három évihez hasonlóan 2014-ben is tovább gyengült: nemzeti fizetőeszközük a főbb devizákhoz képest, valamint euróhoz és a dollárhoz viszonyítva is mintegy 4%-ot veszített értékéből éves szinten.

2014 közepétől azonban jelentős változás következett be az euró–dollár árfolyamának alakulásában a korábbiakhoz képest. Az Európai Központi Bank adatai szerint az euró május elején volt a legerősebb, árfolyama megközelítette az 1,4 dollárt. Ezt követően szinte folyamatosan veszített értékéből, az év utolsó napján árfolyama 1,21 dollár volt, közel 13%-kal alacsonyabb, mint nyolc hónappal korábban.

Ez tükröződött az MNB havi átlagos árfolyamaiban is: míg a tavalyi év első öt hónapjában a dollár kurzusa 222 és 227 forint között ingadozott, addig a június–decemberi időszakban 225 forintról 252 forintra nőtt. Az euró–forint viszonylatban ennél jóval mérsékeltebb mozgások voltak, a havi átlagos árfolyam egész évben 302 és 314 forint között mozgott.

9. ábra

Az euró és a dollár havi átlagárfolyama a forinttal szemben

Forrás: MNB.

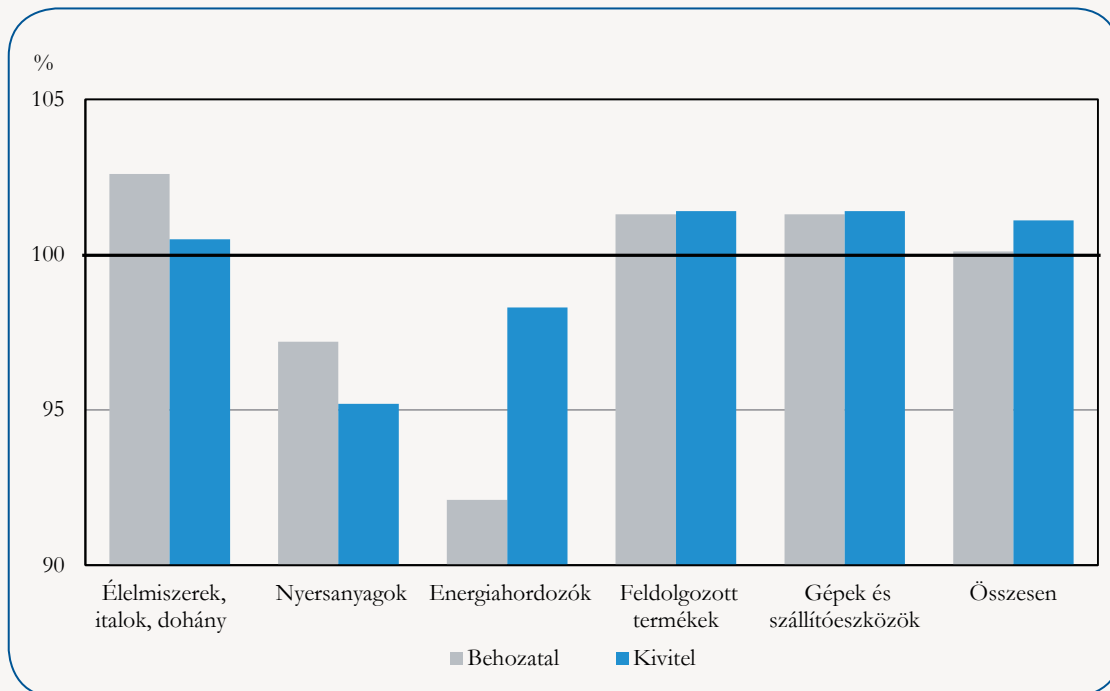
Jelentős változás következett be a **kőolaj világgpiaci árában** is: három év viszonylagos stabilitás után, a múlt év közepétől a tőzsdei jegyzésárak mintegy 50%-kal csökkentek 2014 végéig. A földgáz nemzetközi kereskedelmét 2012–2013-ban folyamatos, mérsékelt árnövekedés jellemezte. 2014 elején először drágulás, ezt követően – két lépcsőben – árcsökkenés következett be.

A két termék nemzetközi árának alakulása tükröződött a magyar energiahordozó-kereskedelemben is. A **behozatal** mintegy hatodát kitevő csoport forgalma 2014-ben az előző évinél 8%-kal alacsonyabb árszinten bonyolódott le. A csoporton belül meghatározó súlyt a kőolaj és kőolajtermékek képviseltek, de viszonylag nagy súllyal rendelkeztek a természetes és mesterséges gázok is. Az árcsökkenés éven belüli üteme széles sávban, 3 és 16 százalékpont között mozgott. **Kivitelben** az energiahordozók részesedése jóval kisebb, 4% alatti volt. Ami az áruösszetételt illeti, a villamos energia és a kőolajtermékek súlya volt meghatározó. A forgalom árszintje a téli és kora tavaszi hónapokban csökkent, míg április és október között meghaladta az előző év azonos havi szintet. Az év egészét tekintve – a behozatalhoz hasonlóan – árcsökkenés volt, mértéke megközelítette a 2%-ot.

Mérséklődő árak jellemezték a *nyersanyagok* külkereskedelmi forgalmát is. A **behozatalban** az áru főcsoport indexe egy év alatt 2,8%-kal csökkent, elsősorban a nyersgumi, a fémtartalmú ércek és az állati, növényi olajok, zsírok áralakulása miatt. A fémtartalmú ércek forgalmán belül a főképp Oroszországból és Ukrajnából importált vasérc ára számottevően csökkent, amit az Európai Unióban feladott színesfémek árnövekedése némileg tompított. A **kiviteli** forgalom éves szinten 4,8%-kal alacsonyabb árszinten bonyolódott le, mint egy évvel korábban. A fontosabb termékcsoporthoz az olajos magvak, valamint – a behozatalhoz hasonlóan – a nyersgumi és az állati és növényi olajok, zsírok váltak jelentős mértékben olcsóbbá. A többi áru főcsoportban az árak nőttek. Az előző évhez viszonyítva az *élelmiszerek, ital* **behozatali** árszintje emelkedett a legnagyobb mértékben (2,6%). A drágulást elsődlegesen a zöldség és gyümölcs, a kávé, tea, kakaó és fűszerek, valamint a dohány és dohánytermékek importárának alakulása magyarázza. A termékkör **kiviteli** forgalmában az árszint csupán 0,5%-kal emelkedett: a gabona és gabonakészítményeknél, a cukor és méz esetében, az állati takarmányoknál következett be visszaesés, amit a többi csoport árszintemelkedése kompenzált.

10. ábra

A külkereskedelmi forgalom árindexei árufőcsoportonként, 2014

A *feldolgozott* termékek és a gépek és szállítóeszközök árufőcsoportok forintban mért árszintje importban 1,3, exportban 1,4%-kal emelkedett egyaránt. A *feldolgozott termékek* **behozatal**ában közel azonos mértékben nőttek az árak mind a vegyi, mind a félkész és késztermékek körében. A csoportba tartozó áruféleségek közül csupán a színesfém és a műtrágya ára csökkent. A **kivitel**ben az előbbinél jelentősebb az eltérés a csoportok árszintváltozásában: a késztermékekénél 2,5, a vegyi áruknál és a félkész termékekénél pedig 1%-os volt az árszintnövekedés. A félkész termékek közül a vas és acél, illetve a textilfonalak és szövetek ára mérséklődött, a többi csoporté emelkedett.

A *gépek és szállítóeszközök* közül a közúti járművek ára az importban és az exportban is nőtt. A híradás-technikai termékek behozatala az előző évinél alacsonyabb, kivitele azzal megegyező árszinten bonyolódott le. Az árufőcsoport termékszerkezete az utóbbi években jelentősen módosult. A híradás-technikai és hangrögzítő berendezések forgalma mind értékben, mind a csoporton belüli részesedését tekintve csökkent, a közúti járműveké nőtt. A híradás-technikai termékeket a rövid életgörbe és a gyors termékcsere miatt csökkenő árszint jellemezte, míg a gépjárművek ára mérsékelten nőtt.

3.6. A külkereskedelmi termékforgalom alakulása vállalati jellemzők szerint

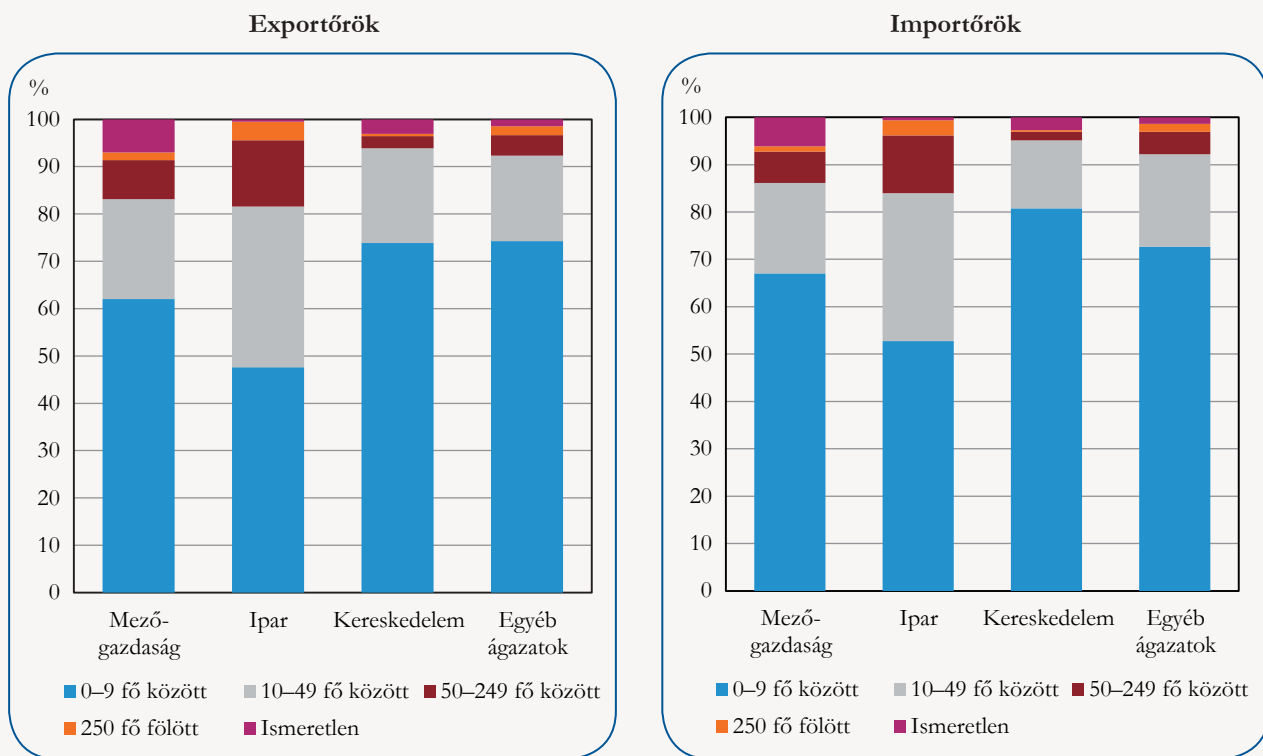
Az egyes ágazatok importálói és az exportálói számának vállalati méret szerinti megoszlása nagyon hasonlóan alakult 2014-ben.

Az importálók és az exportálók közel 90%-a mikrovállalkozás (0–9 fő) vagy kisvállalkozás (10–49 fő), az 50 és 249 fő közötti közepes vállalatok aránya 6,0, a nagyvállalatoké mintegy 2% volt. A cégek közel 2%-ának a létszáma nem ismert.

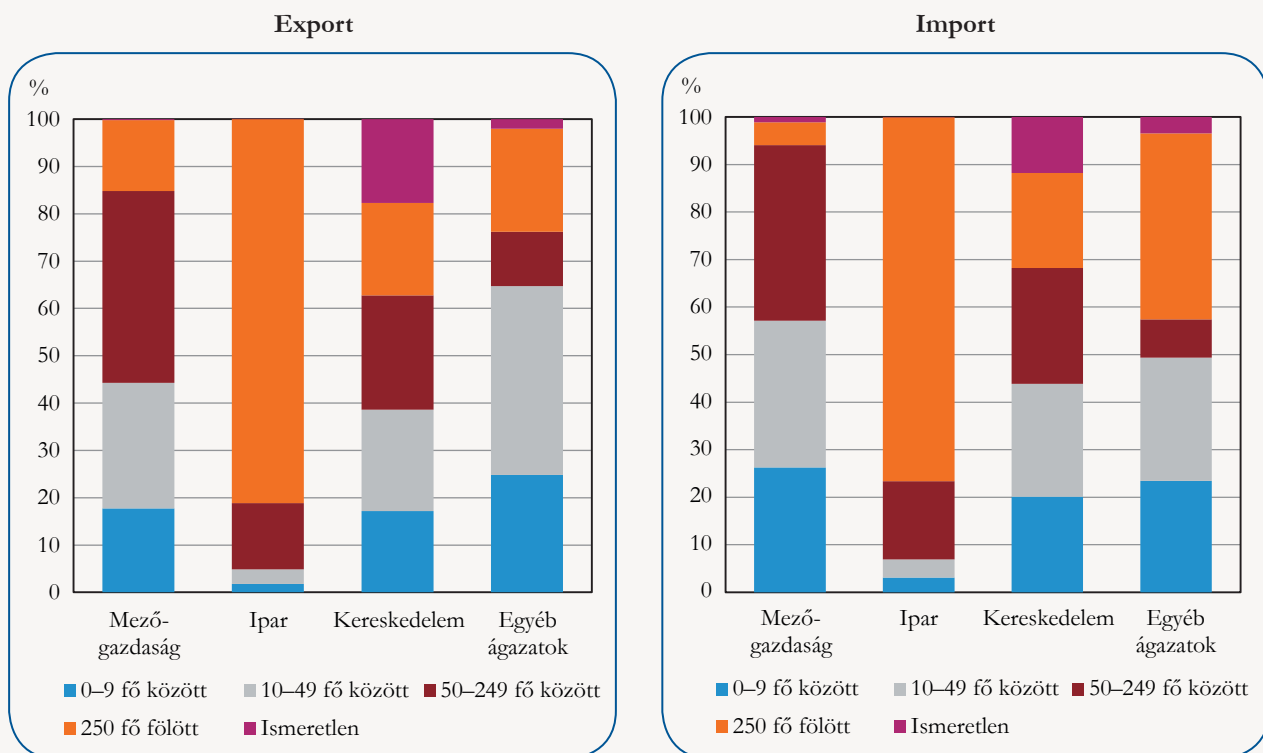
11. ábra

Az exportőrök és az importőrök számának megoszlása vállalati méret és ágazatok szerint, 2014

12. ábra

Az export és az import megoszlása vállalati méret és ágazatok szerint, 2014

A forgalom létszám-kategóriák szerinti megoszlása nagyon koncentrált. Az import közel 75, az export majdnem 85%-át a közepes és nagy forgalmazók bonyolítják. A nagyvállalati dominancia nagyon jelentős, a behozatalban 57, a kivitelben majdnem 70% a részesedésük. A behozatalban a kis cégek jelenléte valamivel erősebb, mint a kivitelben: a mikrovállalkozások és a kisvállalkozások aránya az importban 10–10%, az exportban 5,0 és 7,0%. A behozatal mintegy 30%-át a kereskedelmi vállalatok, több mint 60%-át pedig az iparvállalatok adják. Az export 80%-át az iparvállalatok bonyolítják, a kereskedelmi cégek részaránya 16%. A kereskedelemben az export és az import létszám-kategóriák szerinti megoszlása viszonylag egyenletes, míg az iparban a külkereskedelmi tevékenységet elsősorban a nagyvállalatok és kisebb mértékben a közepes vállalatok végzik.

A forgalmazók száma 2014-ben megközelítette a 85 ezret, amelynek 78%-a (majdnem 66 ezer vállalkozás) hazai tulajdonban van, 12%-uk külföldi tulajdonú, a fennmaradó cégek (10%) tulajdonosa ismeretlen.

12. tábla

Az export és az import értékének megoszlása a forgalmazók típusai és a tulajdonos szerint, 2014

(%)

Tulajdonos/ forgalom/ forgalmazó típusa	Import		Export	
	exportáló és importáló	csak importáló	exportáló és importáló	csak exportáló
Hazai	12,9	4,9	13,9	2,4
Külföldi	72,8	7,9	81,7	1,4
Nem ismert	0,7	0,9	0,5	0,1
Összesen	86,3	13,7	96,1	3,9

Az egyszerre exportáló és importáló típus mind kétirányú, a másik két típus egyirányú forgalmat bonyolít. A forgalmazók mintegy fele csak importál, 32%-uk mindkét tevékenységet végzi, 17%-uk pedig csak kiszállít. A kivitel és a behozatalt egyaránt bonyolító cégek forgalma dominál, a súlyuk különösen az exportban magas. A külföldi vállalatok részesedése a forgalomban meghatározó.

13. tábla

Az import és az export koncentrációja, 2014

(%)

Forgalmazók száma	Import			Export		
	ipar	kereske- delem	egyéb	ipar	kereske- delem	egyéb
	ágazatok					
Első öt	28,0	9,3	32,8	25,1	14,9	35,8
Első tíz	38,5	15,1	39,6	35,3	25,0	41,7
Első húsz	48,1	23,1	46,2	45,1	37,0	49,5
Első ötven	63,3	36,8	55,3	61,1	52,6	59,3
Első száz	73,8	47,9	62,3	71,8	63,2	67,0
Első ötszáz	91,6	71,9	78,3	91,0	83,7	84,7
Első ezer	96,3	80,6	83,0	96,3	90,2	87,8
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A külkereskedelmi forgalom a forgalmazók száma szerint is nagyon koncentrált. Az iparban az import és az export koncentrációja szinte azonos, a kereskedelemben és az egyéb ágazatok esetében az exporté egyértelműen erősebb. A kivitel koncentráltóságára jellemző, hogy az iparban az első öt forgalmazó az ipari export negyedét, az első ötven pedig több mint 60%-át bonyolítja. A kereskedelemben és az egyéb

ágazatokban ezek az arányok még magasabbak. Az összes forgalom megoszlását figyelembe véve az az első száz forgalmazó importja haladja meg az összes behozatal 50%-át, exportban már az első ötven forgalmazóé. Az első ezer importőr a behozatal 83, az első ötszáz exportőr viszont már a kivitel 90%-áért felel, tehát a kivitel markánsan koncentráltabb a behozatalnál.

Az egyes ágazatok import- és exportpiaci diverzifikációja közel azonos.

14. tábla

A vállalkozások számának megoszlása ágazatok és a partnerországok száma szerint, 2014

(%)

Partnerországok száma	Import				Export			
	ipar	kereske- delem	egyéb	összesen	ipar	kereske- delem	egyéb	összesen
1 partner	41,0	47,8	60,5	51,2	45,7	48,9	63,5	52,0
2 partner	20,1	21,2	19,9	20,5	18,3	20,8	15,7	18,7
3–5 között	22,7	20,2	15,1	18,8	19,1	19,7	10,8	17,1
6–9 között	8,6	6,6	2,5	5,5	7,1	6,0	2,7	5,4
10–14 között	3,8	2,4	0,6	2,0	3,7	1,9	0,8	2,1
15–19 között	1,8	0,8	0,2	0,7	1,8	0,6	0,4	0,9
20 vagy több	1,6	0,4	0,1	0,5	3,5	0,8	0,3	1,4
Nem ismert	0,4	0,6	1,2	0,8	0,8	1,3	5,7	2,4
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Az importőrök és az exportőrök mintegy 90%-a öt vagy annál kevesebb partnerországgal forgalmaz. Az iparban és kereskedelemben a forgalmazók megoszlása nagyon hasonló, az egyéb ágazatok import- és az exportpiacai még kevésbé diverzifikáltak. A hazai importőrök és exportőrök azonos piacon persze különböző forgalmazókkal is kapcsolatban állhatnak, de a piaci orientáció meglehetősen erőteljes. Az erős partnerország-orientáció elsősorban a kkv-szektorra jellemző, a nagy forgalmazók piaci diverzifikáltak. A nagyvállalatok az importot és az exportot többségében húsz vagy több partnerországgal bonyolítják.

15. tábla

Az ágazatok termék jellege szerinti importjának és exportjának megoszlása, 2014

(%)

Termékek	Import				Export			
	mező- gazdaság	ipar	kereske- delem	egyéb	mező- gazdaság	ipar	kereske- delem	egyéb
Mezőgazdasági	51,0	0,7	2,6	1,3	73,9	0,2	13,5	6,3
Élelmiszerek	9,7	2,3	9,3	3,2	15,3	5,4	9,3	4,8
Könnyűipari	2,2	3,9	8,3	7,3	6,2	4,2	4,5	6,2
Vegyipari	16,7	15,7	29,1	11,1	3,1	18,4	24,5	8,7
Gépipari	19,5	62,7	45,7	73,4	0,9	68,3	42,0	69,0
Egyéb ipari	0,4	14,0	4,3	2,1	0,2	2,9	3,2	3,2
Nem ismert	0,5	0,7	0,7	1,5	0,3	0,6	3,0	1,7
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Az ágazatok importból történő felhasználásának és exportra történő kibocsátásának szerkezete karakterisztikusan különbözik. A mezőgazdasági vállalkozók a tevékenységükhöz főként mezőgazdasági termékeket, kisebb arányban vegyipari és gépipari termékeket importálnak. A gépek és berendezések beruházásként is hasznosulnak. Az élelmiszer-behozatal egy része kereskedelmi értékesítést takar. A kivitel döntő hányada mezőgazdasági, kisebb része élelmiszer-ipari és könnyűipari termékből áll.

Az ipari behozatalban a vegyipari és gépipari alapanyagok, az alkatrészek és a részegységek dominálnak, de a kivitelben is a gépipari és vegyipari áruk a meghatározók. Az iparvállalatok gépbeszerzése beruházási tevékenységet is jelez. A kereskedelmi ágazat behozatalának és kivitelének nagy részét vegyipari és gépipari termékek alkotják, de a vállalkozások a mezőgazdasági áruk és élelmiszerek exportjában is aktívak. Az egyéb ágazatok importjának és exportjának termékek szerinti megoszlásában a gépipari és vegyipari termékek a meghatározók. Az ipari, kereskedelmi és egyéb ágazatok forgalmában ezen áruk aránya durván kétszer akkora, mint a mezőgazdaságéban.

4. Magyarország szolgáltatás-külkereskedelmi forgalma

4.1. A szolgáltatások külkereskedelme szolgáltatáscsoportok szerint

A szolgáltatásexport és -import forintban mért értéke folyamatosan növekszik. A teljes forgalmat tekintve a bevételek 2014-ben 12,7, a kiadások 7,5%-kal emelkedtek az előző évhez képest.

A fő szolgáltatáscsoportokat, valamint az éven belüli folyamatokat vizsgálva szolgáltatáscsoportonként eltérőek a tendenciák.

4.1.1. Turizmus⁷

Magyarországra érkező külföldiek

2014-ben a külföldiek 46 millió látogatást tettek Magyarországon, 5,4%-kal többet, mint 2013-ban. A külföldi látogatások háromnegyede (34 millió út) egynapos utazás volt. A 24 óránál rövidebb idejű tartózkodások⁸ több mint háromnegyede (79%-a) nem turisztikai céllal történt. Ez utóbbi kategóriába főként a Nyugat-Európában dolgozó, időszakosan ingázó, igen változatos állampolgárságú átutazó, a jelentős számú osztrák és szlovák vásárlási céllal hazánkba látogató, kisebb részben pedig a naponta ingázó munkavégző és továbbértékesítési céllal termékeket vásárló személyek látogatásai tartoznak. A turisztikai célú egynapos utazások számosságukat tekintve korántsem elhanyagolhatók (7 millió utazás), aminek 58%-át a szomszédos országokból érkezők rokon- és barátlátogatások, valamint városnéző utazások tették ki.

A több napra érkezők 12 millió alkalommal lépték át határainkat, ebből 10 milliószor turisztikai céllal, ami szabadidős tevékenységeket, üdülést, gyógyászati és egészségmegőrzési utazásokat, szórakozást, rokon- és barátlátogatást, illetve üzleti utakat jelent.

A külföldi látogatók 2014-ben 1460 milliárd forintot fordítottak magyarországi utazásukhoz kapcsolódóan termékekre és szolgáltatásokra, 16%-kal többet, mint 2013-ban, ebből a turisztikai kiadások összege 1070 milliárd forint volt. Az egy napra hazánkba látogatóktól – akik arányukat tekintve a teljes látogatóforgalom háromnegyedét adták – a külföldi kiadások egynegyede (26%), 384 milliárd forint származott. A több napra érkezők 1076 milliárd forintot költöttek.

2014-ben a legnagyobb összegű magyarországi kiadás (205 milliárd forint) a Németországból érkezőkhöz kötődik, jelentős része (186 milliárd forint) a turisztikai célú utazásokhoz kapcsolódott.

⁷ A nemzetközi előírásokkal összhangban a szolgáltatás-külkereskedelmi forgalom turizmusadatai nem tartalmazzák a nemzetközi közlekedéssel kapcsolatos bevételeket és kiadásokat.

⁸ Egynapos utazások.

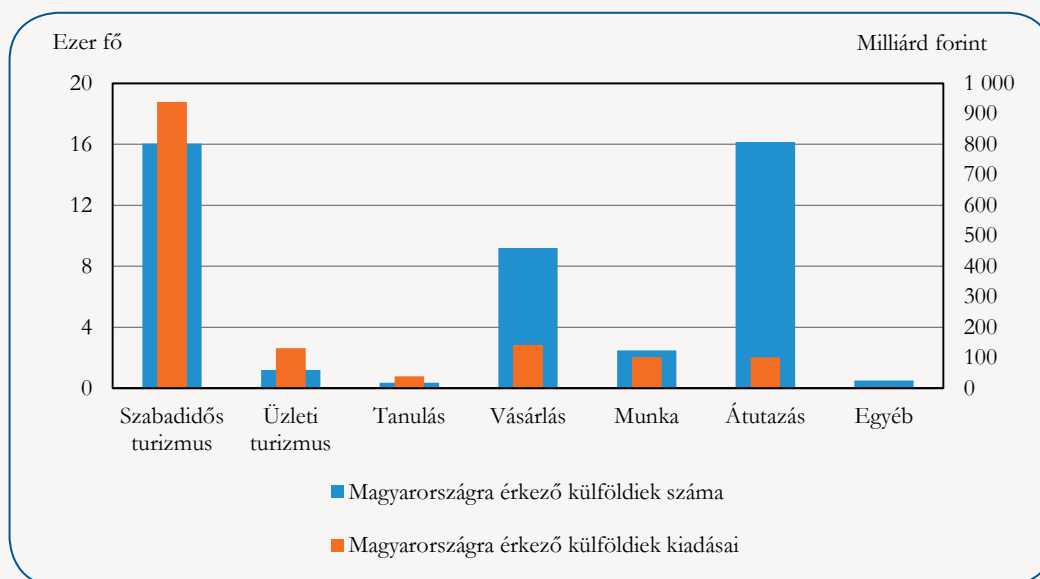
Az osztrákok 146, a szlovákok 114, az Egyesült Államokból érkezők 107 milliárd forintot költöttek nálunk.

A külföldi látogatók átlagos napi kiadásainak összege 2014-ben 13,3 ezer forint volt, 800 forinttal több, mint 2013-ban. Az egy napra látogatók átlagosan 11,3 ezer forintot, a több napra látogatók 14,2 ezer forintot költöttek naponta, sorrendben 8,4%-os 5,4%-os növekedés mellett. A turisztikai célú látogatók átlagos napi kiadásainak összege 5,8%-os emelkedést követően 2014-ben 15,1 ezer forint volt.

A kiadások szerkezetét vizsgálva az egy napra látogatók élelmiszerek és egyéb árucikkek vásárlására fordították kiadásuk túlnyomó részét (61%). A vendéglátó-szolgáltatásokra 8,4, az üzemanyag-vásárlásra kiadásuk 8,0%-át adták ki. A több napra látogatók kiadásuk 41%-át szállásra és vendéglátó-szolgáltatásokra, 15%-át közlekedésre, 14%-át egyéb árucikkekre fordították.

13. ábra

A Magyarországra érkező külföldiek száma és kiadásai az utazás célja szerint, 2014

Külföldre utazó magyarok

2014-ben a magyarok 16 millió látogatást tettek külföldön, az utak kétharmada – 11 millió látogatás – egynapos út volt. Az éjszakázás nélküli utak 63%-a nem turisztikai célú, ezen utazások jelentős része vásárlási és munkavégzési motivációjú volt. A turisztikai célú utak elsősorban a környező országokba történtek, a legnagyobb számban Szlovákiába és Ausztriába. Több napra 5,6 millió alkalommal utaztak a magyarok külföldre, ezen utazások 88%-a volt turisztikai célú. Ezen utak főként Ausztriába, Németországba és Csehországba irányultak, de jelentős volt a Szlovákiába és Romániába utazások száma is.

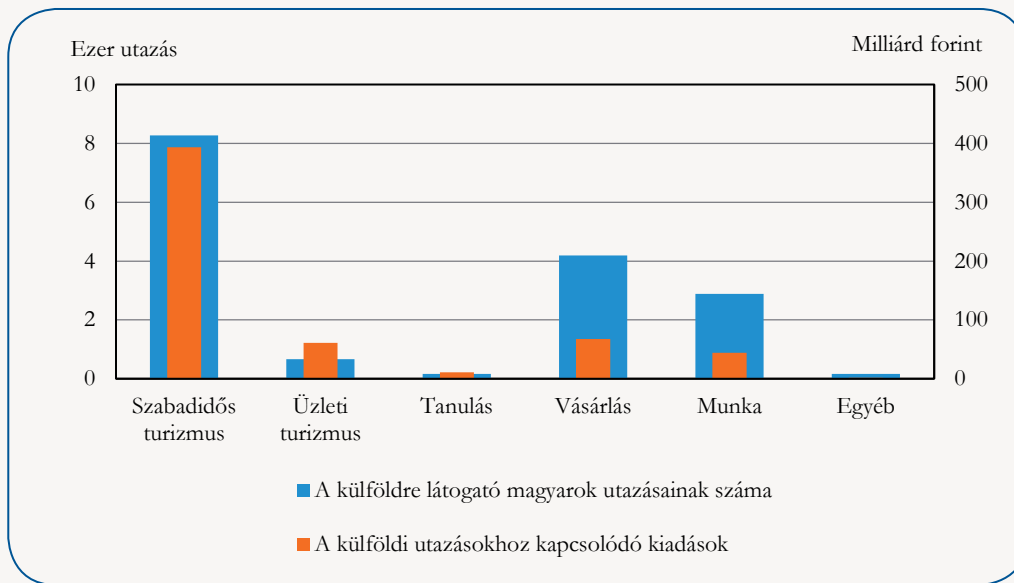
A magyarok 2014-ben 48 millió napot töltöttek külföldön, tartózkodási idejük 5,8%-kal nőtt az előző évihez viszonyítva. Az egy napra külföldre látogatók 3,4%-kal kevesebbet, a több napra utazók 8,7%-kal több időt töltöttek külföldön 2014-ben, mint egy évvel korábban. Az átlagos tartózkodási idő – 0,1 napos növekedés mellett – 2,9 nap volt.

2014-ben a magyar utazók **579 milliárd forintot fordítottak** külföldi utazásukhoz kapcsolódóan termékekre és szolgáltatásokra. Ebből a turisztikai kiadások összege 455 milliárd forint volt. Az egy napra látogatóktól – akik arányukat tekintve a teljes látogatóforgalom kétharmadát adták – a kiadások 17%-a, 100 milliárd forint származott. **A több napra utazók 479 milliárd forintot költöttek.** Egy fő 2014-ben naponta átlagosan 12,1 ezer forintot költött, 6,6%-kal többet, mint 2013-ban. Az egy napra jutó költség az éjszakázás nélküli utak esetében 9,3 ezer, a többnapos utaknál 12,9 ezer forint volt.

A kiadások szerkezetét vizsgálva az egy napra külföldre látogatók élelmiszerek és egyéb árucikkek vásárlására fordították kiadásuk túlnyomó részét (56%). Vendéglátó-szolgáltatásokra kiadásuk 5,9, üzemanyag-vásárlásra 12%-át fordították. A több napra külföldre látogatók kiadásuk 30%-át szállásra és vendéglátó-szolgáltatásokra, 31%-át élelmiszerek és egyéb árucikkekre költötték.

14. ábra

A külföldre látogató magyarok utazásainak száma és kiadásai az utazás célja szerint, 2014

4.1.2. Szállítási szolgáltatások

A szállítási szolgáltatások bevétele 1438, kiadása 859 milliárd forint volt 2014 során; ez 16%-os export- és 11%-os folyó áras importbővülést jelent az előző évhez képest. A szolgáltatáscsoport egyenlege 579 milliárd forint, 112 milliárd forinttal magasabb a 2013. évi aktívumnál. Az egyenleg növekedéséhez közel egyenlő arányban a közúti, illetve a légi szállítási szolgáltatások, kisebb mértékben az egyéb szállítást kiegészítő szolgáltatások járultak hozzá.

A teljes szállítási szolgáltatásexport csaknem felét (47%) és az import harmadát (35%) adó közúti szállítási szolgáltatások bevételei és kiadásai mintegy 15%-kal emelkedtek. A 2014. első két negyedévi bevételek emelkedéséhez nagymértékben hozzájárult az útdíjfizetési rendszer 2013 második felében való bevezetése. A kiadásoknál leginkább az autópári cégek megnövekedett termelése volt hatással az adatok alakulására.

A légi szállítási szolgáltatások bevételei 2014 folyamán 22, kiadásai 13%-kal emelkedtek. A Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér utasforgalma minden eddiginél magasabbra növekedett: a légi személyszállítási forgalom jelentősen bővült mindkét relációban. A bevételi oldalon a légi szállítást kiegészítő szolgáltatások növekedéséhez hozzájárult még az ukrán légtér részleges lezárása, aminek következtében a Magyarországon átmenő légi forgalom is nőtt.

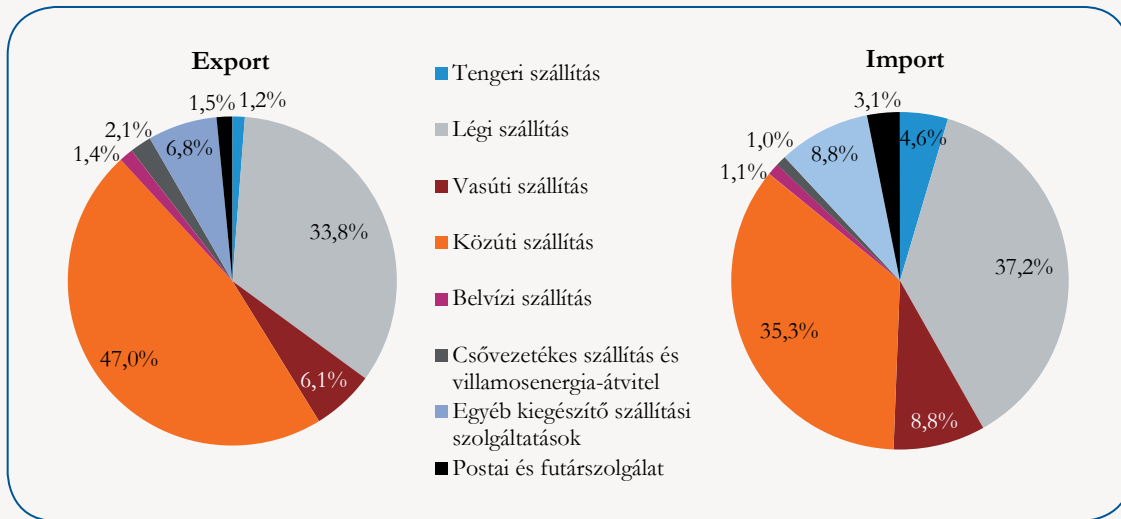
Míg a légi szállítási szolgáltatások forgalmának aránya a szektoron belül mindkét relációban emelkedett, addig a vasúti szállítási szolgáltatások részesedése visszaesett. Ez azzal is magyarázható, hogy az export, illetve az import forgalmában a 2013. évi alacsony bázishoz képest is csak 2,7, illetve 2,1%-os növekedést tudott elérni a vasúti szállítás.

Az egyéb szállítást kiegészítő szolgáltatások (multimodális szállítás, szállítmányozás, raktározás) bevételei 2014-ben 12%-kal bővültek, míg kiadásai 1,3%-kal csökkentek az előző évhez képest. Az éven belül az utolsó két negyedév exportadatai emelkednek ki, elsősorban a gáztározók hatékonyabb kihasználásának köszönhetően.

15. ábra

A szállítási forgalom megoszlása, 2014

4.1.3. Üzleti és kormányzati szolgáltatások

Az üzleti és kormányzati szolgáltatások bevételei 2379 milliárd forintot, kiadásai 2566 milliárd forintot tettek ki 2014-ben. Az export értéke folyó áron 11, az importé 5,9%-kal emelkedett, a kiadások 187 milliárd forinttal haladták meg a bevételeket.

Az üzleti szolgáltatások bevételeinek 49, kiadásainak 60%-át az egyéb üzleti szolgáltatások adják, melyek bevétele 15, kiadása 5,3%-kal nőtt 2013-hoz képest. Ezen belül a bevételek közel harmadához az egyéb, máshová nem sorolt szolgáltatások, ötödéhez az üzletviteli tanácsadás és PR-szolgáltatások járultak hozzá. A kiadások 28%-át az üzletviteli tanácsadás és PR-szolgáltatások, negyedét az egyéb, máshová nem sorolt szolgáltatások, további egyötödét a kutatás-fejlesztési szolgáltatások tették ki. A korábbi években az üzleti szolgáltatásokon belül meghatározó reexport tevékenységet 2014-től a termékforgalomban számoljuk el. Az üzletviteli szolgáltatások ötödével növekedtek mind az export, mind az import relációban, melynek fő oka a vállalatcsoport tagjai közötti költségelszámolás növekedése volt.

A kormányzati szolgáltatások exportja 2014-ben 32, míg importja 30 milliárd forint volt, amely 13, illetve 4,9%-os növekedés 2013-hoz képest. A szolgáltatáscsoport forgalmának több mint felét a hazánk által más országokban, illetve más országok által hazánkban működtetett nagykövetségek és konzulátusok kiadásai, illetve bevételei teszik ki. Utóbbiak exportja 12, importja pedig 7,4%-kal nőtt 2013-hoz képest.

A szellemi tulajdon használatáért kapott és fizetett díjak nem változtak a bázisidőszakhoz képest. A számítástechnikai szolgáltatások exportja és importja mintegy 16%-kal emelkedett.

A személyes, kulturális és szórakoztatási szolgáltatások bevételei és kiadásai tovább növekedtek (41, illetve 13%-kal). A szolgáltatáscsoport bevételeéhez a filmjog-kereskedelmi piac élénkülése mellett az audiovizuális termékekhez kapcsolódó tulajdonjogok egyesült államokbeli értékesítése járult hozzá. A kommunikációs szolgáltatások bevételei – az okostelefonok elterjedésével járó telefonálási, internetezési szokások változása miatt – enyhén növekedtek, míg kiadásai – a roamingszabályozás uniós módosítása következtében – csökkentek.

4.2. A szolgáltatás-külkereskedelem relációs szerkezete

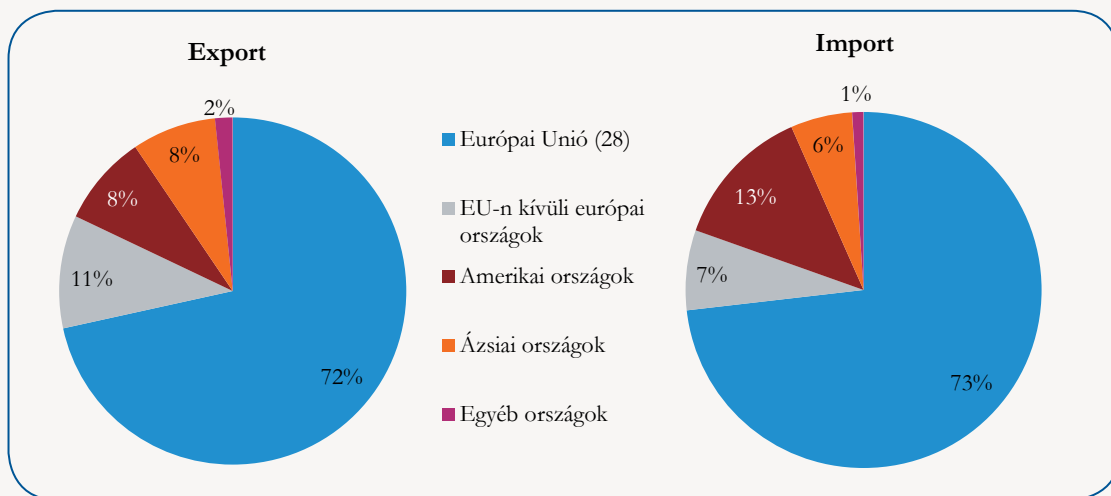
Hazánk szolgáltatás-külkereskedelmének relációs szerkezete évről évre hasonló, az egyes országok, illetve országcsoportok részesedése a szolgáltatás-külkereskedelmi forgalomból csak kismértékben változik.

2014-ben az export- és az importszolgáltatás (turizmussal számított) értékének csaknem négyötöde volt az európai kontinens országaihoz köthető. Ezen belül is kiemelkednek az európai uniós tagországok,

ahonnan a bevételek 72, a kiadások 73%-a származott. Az export és az import fennmaradó részének megoszlása a többi országcsoporthoz viszonyítva valamelyest eltér egymástól. A 2014. évi bevételek 8,5%-át az amerikai, 7,8%-át az ázsiai, 1,6%-át az egyéb országok adták. Az amerikai országok szerepe a kiadások esetén nagyobb (13%) volt, míg az ázsiai államok és az egyéb országok mindössze 5,6 és 1,0%-át adták az importnak. Amerikával szemben mindkét irányban jelentős az üzleti szolgáltatások súlya: míg ezen országcsoporthoz kapcsolódóan az import 83, az export 65%-át az üzleti szolgáltatások jelentették, addig az európai uniós tagországok esetén ez az arány 61, illetve 38% volt. Az európai uniós tagországokkal folytatott szolgáltatás-külkereskedelemben ezzel szemben nagyobb volt a szállítási szolgáltatások szerepe: az importban ezek aránya 23, az exportban 28% volt, ezen értékek az Egyesült Államok esetén mindössze 8, illetve 7%.

16. ábra

A szállítási forgalom megoszlása, 2014

Magyarország szolgáltatás-külkereskedelmének partnerországok szerinti összetétele (a turizmus adatok nélkül) 2014-ben is meglehetősen koncentrált volt: az export 63, az import 69%-a a 10 legnagyobb partnerországhoz kötődött 2014-ben. A legfontosabb partnerországok köre évről évre csak kismértékben változik: az exportban 2013-hoz képest kikerült az első tízből Svájc, és bekerült Írország, míg az importban Franciaország került Lengyelország helyére.

Hazánk legfontosabb szolgáltatás-külkereskedelmi partnere (a turizmus adatok nélkül) 2014-ben továbbra is Németország volt mind az import, mind az export tekintetében: a kivitel 19, a behozatal 24%-a köthető hozzá. Ez 2013-hoz viszonyítva a kivitel 13 és a behozatal 6,5%-os emelkedését jelenti forintadatokról számítva. Az export tekintetében a második legfontosabb partnerünk az Egyesült Királyság, a harmadik pedig Ausztria, ahonnan az összbevétel 8,7, illetve 7,4%-a származott, ami 26, illetve 5,0%-os növekedést követően realizálódott. A 10 legfontosabb exportcélország közül a legnagyobb, 35%-os növekedést Románia érte el, amely országnak nyújtott szállítási és üzleti szolgáltatások értéke több mint egyharmadával nőtt.

Az importban a második legfontosabb partnerünk az Egyesült Államok, a harmadik az Egyesült Királyság, ezen országokhoz a 2014. évi forgalom 12, illetve 7,1%-a kapcsolódott. 2013-hoz képest a behozatal az Egyesült Államokból 4,7, az Egyesült Királyságból 8,2%-kal nőtt. Az import szempontjából a legfontosabb 10 ország közül a legnagyobb bővülést 2013-hoz hasonlítva Írország érte el, 30%-os értékkel – elsősorban a jogvásárlásoknak köszönhetően.

16. tábla

Magyarország legfontosabb szolgáltatás-külkereskedelmi partnerei, 2014

Országok	Folyó áron, millió forint	Részesedés a teljes forgalomból	Előző év=100,0
Export (turizmusadatok nélkül)			
Összesen	4 359 693	100,0	112,4
Ebből:			
1. Németország	823 518	18,9	112,6
2. Egyesült Királyság	380 373	8,7	126,4
3. Ausztria	324 498	7,4	105,0
4. Egyesült Államok	315 065	7,2	111,5
5. Svájc	216 109	5,0	114,9
6. Hollandia	183 141	4,2	97,3
7. Olaszország	178 942	4,1	106,2
8. Franciaország	150 708	3,5	129,9
9. Románia	139 695	3,2	134,8
10. Spanyolország	115 313	2,6	103,0
Kiemelt országok együtt	2 827 362	64,9	113,1
Import (turizmusadatok nélkül)			
Összesen	3 563 401	100,0	107,0
Ebből:			
1. Németország	839 220	23,6	106,5
2. Egyesült Államok	434 626	12,2	104,7
3. Egyesült Királyság	252 147	7,1	108,2
4. Ausztria	230 244	6,5	106,5
5. Hollandia	174 734	4,9	110,6
6. Franciaország	143 702	4,0	124,5
7. Szlovákia	122 162	3,4	118,9
8. Írország	116 370	3,3	129,6
9. Románia	99 821	2,8	107,4
10. Svájc	97 833	2,7	106,9
Kiemelt országok együtt	2 510 859	70,5	109,0

4.3. A szolgáltatás-külkereskedelem alakulása vállalati jellemzők szerint

A szolgáltatás-külkereskedelem speciális jellegénél fogva nem köthető minden esetben konkrét vállalatokhoz (pl. turizmus). Ebben a részben a legjelentősebb szállítási és üzleti (kivéve pénzügy, biztosítás) szolgáltatásokat külföldre nyújtó, illetve onnan igénybe vevő vállalatok néhány jellemzője kerül bemutatásra.

Az üzleti szolgáltatások importjának több mint a fele nem a szolgáltató, hanem a termelő ágazathoz kötődik, míg az export esetén az információs és kommunikációs ágazat 37%-os részesedése meghatározó. A szállítási szolgáltatások bevételei szinte teljes egészében a szállítási és raktározási ágazathoz köthetők (96%), de a szállítási szolgáltatások kiadásainak legnagyobb része is ehhez az ágazathoz kapcsolható (63%).

A szállítási szolgáltatások forgalmának legnagyobb részét 2014-ben az import- és az exportoldalon egyaránt a 250 főnél többet foglalkoztató nagyvállalatok bonyolítják: ezekhez köthető a bevételek 59 és

a kiadások 42%-a. Az 50 és 249 közötti alkalmazottal rendelkező vállalatok aránya az export és import értékében megközelítőleg azonos: 23, illetve 22%. A 10 és 49 fő közötti vállalatok aránya az exportban 13, az importban 18%, míg a legkisebb, 10-nél kevesebb főt foglalkoztató vállalatok részesedése mindössze 5, illetve 17%.

Az üzleti szolgáltatások exportja a szállítási szolgáltatásokénál kevésbé koncentrálódik a nagyvállalatokra, az import jobban: az e körbe sorolt szolgáltatások exportjának és importjának legnagyobb része (a bevétel 44 és a kiadás 62%-a) a 250 főnél többet foglalkoztató nagyvállalatokhoz kapcsolódik. A bevételek második legnagyobb hányadát a közepes cégek adják (23%), ezt követik a kisvállalatok (18%), majd a mikrovállalkozások (16%). A kiadások vállalatméret szerinti eloszlása a három kisebb vállalatméretnél ennél kiegyenlítettebb: a kisvállalkozások, valamint a közepes méretű cégek az importból egyaránt 14%-kal részesednek, a 10 főnél kevesebbet foglalkoztató vállalatokhoz pedig a kiadások 10%-a köthető.

17. tábla

A szállítási és üzleti szolgáltatások vállalatméret* szerinti megoszlása, 2014

Létszám	Szállítási szolgáltatások		Üzleti szolgáltatások	
	export	import	export	import
0– 9	75 304	148 557	375 687	234 432
10– 49	182 496	157 647	402 249	353 102
50–249	328 494	190 443	515 660	338 270
250+	851 848	362 802	997 258	1 517 370
Összesen	1 438 142	859 448	2 290 854	2 443 175

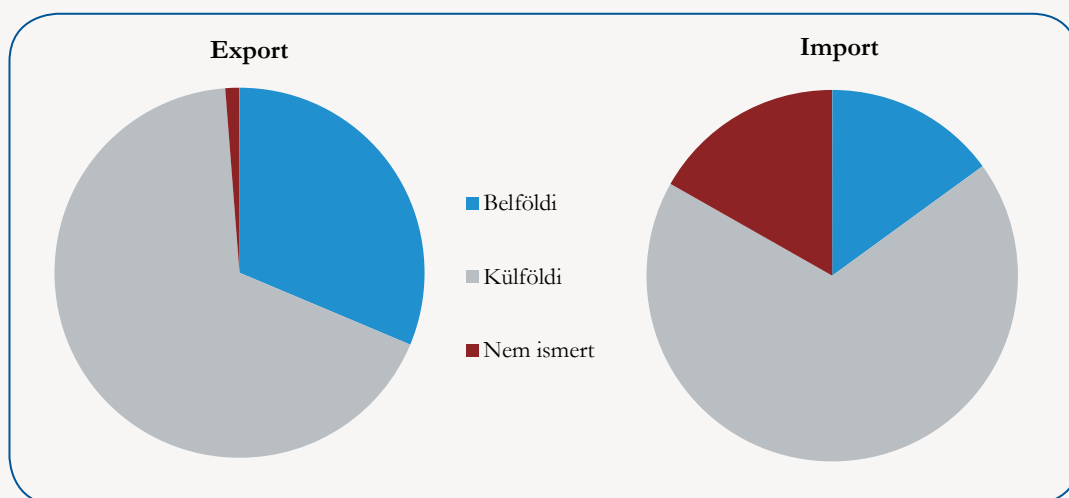
(millió forint)

* Kivéve pénzügy, biztosítás.

A szolgáltatás-külkereskedelemben részt vevő vállalatok túlnyomó többsége külföldi tulajdonú. A szállítási szolgáltatások külkereskedelmének több mint kétharmada köthető külföldi tulajdonú vállalatokhoz mindkét forgalmi irányban.⁹ Az üzleti szolgáltatásoknál ez az arány még magasabb, mindkét forgalmi irányban majdnem eléri a 90%-ot.

17. ábra

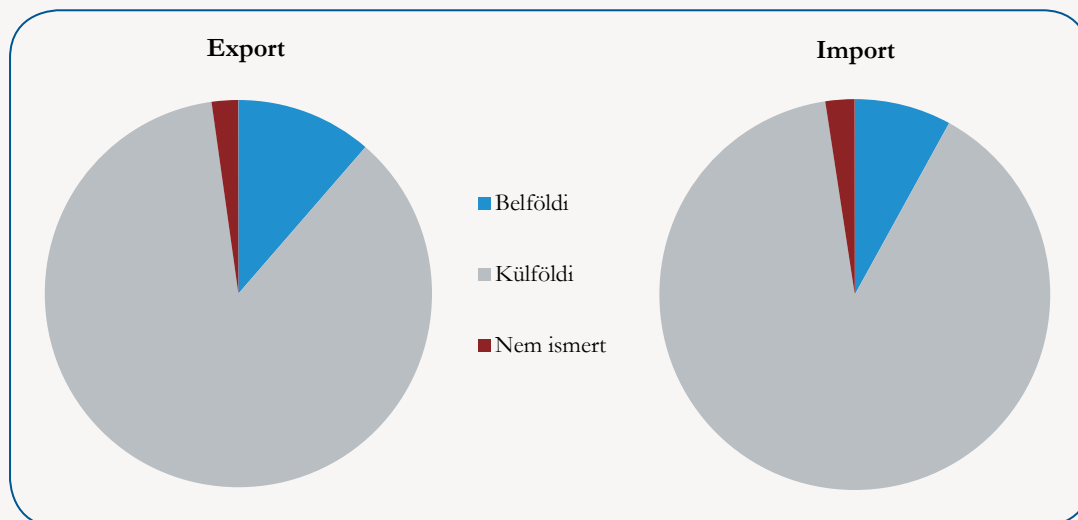
A szállítási szolgáltatások külkereskedelmének tulajdonos szerinti megoszlása, 2014

⁹ A szállítási szolgáltatások importjánál a forgalom 17%-a ismeretlen tulajdonú vállalatokhoz kapcsolódik, tehát a külföldi tulajdonú vállalatok szerepe vélhetően még magasabb.

18. ábra

Az üzleti szolgáltatások külkereskedelmének tulajdonos szerinti megoszlása, 2014*

* Kivéve pénzügy, biztosítás.

Módszertani információk

Külkereskedelmi termékforgalom

A külkereskedelmi termékforgalom statisztikai rendszere a nemzetközi termékforgalmi statisztika megfigyelésére vonatkozó ENSZ-ajánlásokban közzétett alapelvek, fogalmak és meghatározások figyelembevételével készül. Az Európai Unió rendeletei szabályozzák két alrendszerének működését: az unió tagállamaival lebonyolított (a továbbiakban uniós) forgalomra vonatkozóan az Európai Parlament és a Tanács 638/2004/EK és a Bizottság 1982/2004/EK rendeletei az irányadóak, míg az unión kívüli országokkal folytatott (a továbbiakban unión kívüli) kereskedelem statisztikája az Európai Parlament és a Tanács 1172/1995/EK, valamint a Bizottság 92/2010/EK és 113/2010/EK rendeleteinek előírásai szerint készül.

Magyarország külkereskedelmi termékforgalma az uniós és az unión kívüli forgalom összege.

Az adatok forrása

Az uniós kereskedelemre vonatkozóan a forgalmazó vállalatoktól kérdőíven begyűjtött adatok, míg az unión kívüli forgalom tekintetében a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámeljárási keretében begyűjtött adatai állnak rendelkezésre. A villamos energia forgalmi adatait adminisztratív adatforrások felhasználásával állítottuk össze. Az adatok statisztikai feldolgozása a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) szakmai irányításával folyik.

Az uniós forgalom adatait a KSH – a vonatkozó rendeleteknek megfelelően – nem teljeskörűen gyűjti be. A forgalmazók közel kilenczede (a kis- és közepes vállalkozások döntő többsége) mentesül az adatszolgáltatási kötelezettség alól, de ezáltal mindössze a teljes forgalom mintegy 3–7%-a kerül ki a statisztikai megfigyelés köréből. Az adatszolgáltatás alól (teljesen vagy részlegesen) felmentett, valamint a kötelezettségüknek eleget nem tevő vállalatok adatait a KSH adminisztratív adatforrások és idősorok felhasználásával becsli és pótolja.

A megfigyelés köre

A külkereskedelmi termékforgalom jellemzően rezidens és nem rezidens gazdasági alanyok között bonyolódik. A külkereskedelmi forgalom megfigyelése az ország gazdasági területének határát átlépő termékek számbavételén alapul, azzal a megkötéssel, hogy – az aktív feldolgozás vagy vámfelügyelet melletti feldolgozás miatt szállított áruk kivételével – vámraktárakba külföldről belépő, illetve onnan külföldre szállított termékek nem szerepelnek a statisztikában, a vámbelföld és a vámraktárak közötti forgalom azonban igen.

A megfigyelt ügyletek döntő többsége adásvétel, de a külkereskedelmi termékforgalomba tulajdonosváltással nem járó és/vagy ellenszolgáltatás nélküli esetek is tartoznak. Így az adatok tartalmazzák például a bérfeldolgozásra szállított anyagokat és a munka elvégzése után visszaszállított késztermékeket (mindkét esetben azok teljes értékén), a pénzügyi lízingügyleteket (a lízingelt áru kamat és kezelési költsége nélküli piaci értékén) és a térti árukat, valamint néhány speciális termék behozatalát és kivitelét is (pl. vezetéken szállított gáz és elektromos áram).

Nem tartoznak a megfigyelésbe a szolgáltatási ügyletek (pl. javítás, operatív lízing, közvetlen reexport) keretében szállított áruk, az ország területén külföldi közlekedési eszközök részére eladott, illetve hazai közlekedési eszközök részére külföldön vásárolt üzemanyag stb. [részletes felsorolás A magyar külkereskedelmi termékforgalmi statisztika módszertana (KSH, Budapest, 2005) c. kiadványban található.]

Külkereskedelmi termékforgalom értéke behozatal esetében c.i.f.-, kivitel esetében f.o.b.-paritáson kifejezett érték. C.i.f.: a behozott áru piaci értéke a magyar határon, beleértve a szállítással kapcsolatos összes – a magyar határig felmerülő – költséget és a szállítás alatti biztosítást. F.o.b.: a kivitt áru piaci értéke a magyar határon, beleértve az árunak a határig szállításával kapcsolatban felmerülő szállítási és biztosítási költségeket.

A forintban közölt értékadatok uniós forgalom esetén az adatszolgáltató számviteli politikájában meghatározott banknak a beérkezés vagy kiszállítás napján érvényes napi deviza-középfolyama alapján állnak elő. Unión kívüli forgalom esetén az átszámítás az áru vámkezelését megelőző hónap utolsó előtti szerdáján jegyzett MNB-devizaárfolyam alapján történik. Az euró- és a dollárértékadatok előállítására a forintadatokból, uniós forgalom esetén havi átlagos MNB-árfolyam alapján, unión kívüli forgalom esetén a fenti módszerrel történik.

A külkereskedelmi forgalom egyenlege a kiviteli és a behozatali forgalom értékének különbsége.

Az áruszerkezeti csoportosítás az ENSZ egységes nemzetközi kereskedelmi termékjegyzéke (SITC Rev. 4.) szerint készült.

Az alapadatok begyűjtése az EU-tagállamok számára kötelezően előírt vám- és külkereskedelem-statisztikai osztályozás, a Kombinált nómenklatúra (CN) szerint valósul meg.

Az egyes országcsoportok tartalma. EU-15: Ausztria, Belgium, Dánia, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Írország, Luxemburg, Nagy-Britannia, Németország, Olaszország, Portugália, Spanyolország, Svédország; új tagállamok: Bulgária, Ciprus, Cseh Köztársaság, Észtország, Horvátország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Málta, Románia, Szlovák Köztársaság, Szlovénia. EU-28: a két előző csoport együttesen. A további országok besorolása a geográfiai elhelyezkedésük alapján történik.

A kivitel országcsoportonként részletezett adatai rendeltetési országok szerinti, a behozatalé feladási ország szerinti számbavételre alapulnak.

A **vállalati jellemzők szerinti külkereskedelmi termékforgalom** a kijelölt forgalmazók adatai mellett tartalmazza a küszöb alatti forgalmazók adatait is, részben tartalmazza a vámregisztrációk forgalmát, de nem foglalja magába a villamosenergia-kereskedők által bonyolított forgalmat, valamint a magánforgalmat. Az áfa- és a vámregisztrációk forgalmát a velük kapcsolatban lévő rezidens vállalatoknak számoljuk el, ha a belföldi partnerről rendelkezünk információval. Az áfaregisztrációknak definíció szerint nincs alkalmazottjuk, ezért a „nem ismert” létszám-kategóriába kerülnek, ha a belföldi kapcsolataikról nincs információ. A partnerkapcsolatok számításánál a küszöb alatti vállalatok esetében az ún. A 60-as összesítő nyilatkozat adatait vettük figyelembe, ezért táblázatban a „nem ismert” kategória azt jelenti, hogy a cég nyilatkozata nem áll rendelkezésünkre. A termékek jellege szerint import és export forgalom a TESZOR (termékek tevékenység szerinti osztályozása) csoportok összevonásával készült. A küszöb alatti vállalatok által forgalmazott termékekről nincs egyedi (vállalati szintű) információ.

Árindexek

A külkereskedelmi termékforgalom árszintváltozásának mérésére a tényleges piaci árak megfigyelésén alapuló árindexeket számít a KSH. A homogén termékcsoportok (élelmiszerek, nyersanyagok, energiahordozók) indexeinek becslése a külkereskedelmi termékforgalmi statisztika keretében begyűjtött mennyiségi és értékadataiból számított egységértékeken alapul. Az árak alakulása szempontjából heterogén termékcsoportoknál (feldolgozott termékek, valamint a gépek és szállítóeszközök) az árszintváltozást vállalati adatközlésből származó, reprezentáns termékek tényleges tranzakciós áraiból számítja a KSH. Az indexek Fisher-formula szerint készülnek, teljes termékforgalmi súlyok felhasználásával.

A volumenindex a forint értékindexből a bázisidőszak és a tárgyidőszak között bekövetkezett forintárszint-változás hatásának kiszűrésével készül, vagyis a volumenindex az értékindex és a megfelelő árindex hányadosa.

Módszertani források

A magyar külkereskedelmi termékforgalmi statisztika módszertana (KSH, Budapest, 2005)

A KSH honlapján közzétett módszertani információk (metaadatok) az alábbi címen érhetők el:

http://www.ksh.hu/apps/meta.objektum?p_lang=HU&p_menu_id=110&p_ot_id=100&p_obj_id=QKT&p_session_id=23550740

A külkereskedelmi termékforgalmi árstatisztika módszertana. Statisztikai Módszertani füzetek 49. (KSH, Budapest, 2007):

<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/kulkarmodsz.pdf>

Szolgáltatás-külkereskedelem

A szolgáltatás-külkereskedelmi adatok összeállítása a **184/2005/EK**, az **555/2012/EU** és a **707/2009/EK** rendeletek (a fizetési mérleggel, a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmével és a közvetlen külföldi befektetésekkel kapcsolatos közösségi statisztikákról) alapján történik.

Az adatok forrása: a KSH adatgyűjtései; a hiányzó adatok pótlása és teljeskörűsítése adminisztratív adatforrások felhasználásával történik.

Szolgáltatások külkereskedelme: minden olyan magánjogi szerződésen alapuló ügylet, amelynek során egy ország rezidense nem rezidens részére szolgáltatást nyújt (export), illetve nem rezidenstől szolgáltatást vesz igénybe (import).

Szolgáltatás-külkereskedelmi forgalom értéke: a szolgáltatásoknak a számlán feltüntetett, forgalmi adó nélküli értéke. Amennyiben az ügylet devizában valósul meg, a forintba való átszámítás a teljesítés időpontjában érvényes hivatalos MNB-devizaárfolyam alapján történik.

A szolgáltatások teljesítése: a rezidens és nem rezidens közötti szolgáltatásügylet lebonyolításának tényleges időpontja, azaz amikor a szolgáltatást nyújtották, illetve igénybe vették. Ez eltérhet a pénzügyi teljesítéstől.

A szolgáltatások megfigyelése és publikálása az alábbi tevékenység és partnerország szerint csoportosításban történik:

Turizmus: külföldiek magyarországi kiadásai; magyarok külföldi költései. A nemzetközi előírásokkal összhangban a szolgáltatás-külkereskedelmi forgalom turizmus-adatai nem tartalmazzák a nemzetközi közlekedéssel kapcsolatos bevételeket és kiadásokat, amelyek azonban szerepelnek a *Nemzetközi turisztikai kereslet* c. kiadvány adatai között, ezzel szemben tartalmazzák az illegális szolgáltatásokkal kapcsolatos tételeket is.

Szállítási szolgáltatások módozatokként:

Tengeri szállítás, légi szállítás, vasúti szállítás, közúti szállítás, belvízi szállítás, csővezetékes szállítás és villamosenergia-átvitel, egyéb kiegészítő szállítási szolgáltatások, postai és futárszolgálat.

Üzleti szolgáltatások az alábbi csoportok szerint:

Távközlési szolgáltatások, építési-szerelési szolgáltatások, biztosítási szolgáltatások, pénzügyi szolgáltatások, számítástechnikai és információs szolgáltatások, **szellemi tulajdon használatáért kapott/fizetett díjak**, egyéb üzleti szolgáltatások valamint személyes, kulturális és szórakoztatási szolgáltatások.

Kormányzati szolgáltatások

Partnerország: a turizmusban az utazót küldő ország, a külföldre utazó magyar állampolgárok esetében a célország; a szállítási szolgáltatásoknál exportban a számlát fizető, importban a számlát kiállító honossága szerinti ország; üzleti szolgáltatások esetén az az ország, amelyben a szolgáltatás-külkereskedelmi ügyletben részt vevő külföldi gazdasági szervezetet bejegyezték.

Az egyes országcsoportok tartalma megegyezik a külkereskedelmi termékforgalom esetében megadottal.

A szolgáltatás-külkereskedelmi adatok vállalati jellemzők szerinti elemzésének pontos módszertana jelenleg kialakítás alatt áll Európai Unió szinten.

Módszertani források

A KSH honlapján közzétett módszertani információk (metaadatok) az alábbi címen érhetőek el:
http://www.ksh.hu/apps/meta.objektum?p_lang=HU&p_menu_id=110&p_ot_id=100&p_obj_id=QKS&p_session_id=23550740

Manual on Statistics of International Trade in Services (2010). *Balance of Payments and International Investment Position Manual, 6th edition* (IMF, 2009).

Jelmagyarázat:

- .. = Az adat nem ismeretes.
- 0 = A mutató értéke kerekítve zérust ad.

Elérhetőségek:

kommunikacio@ksh.hu

info@ksh.hu

Telefon: (+36-1) 345-6789